

Sisekaitseakadeemia

Päästekolledž

Helen Arukaev

**VIRUMAA LASTEAEDADES TÖÖTAVA PERSONALI
TULEOHUTUSALANE TEADLIKKUS JA OSKUS KÄITUDA
TULEKAHJU KORRAL**

Lõputöö

Juhendaja:

Anne Valk, MBA

Kaasjuhendaja:

Mikko Virkala, BA

Tallinn 2016

ANNOTATSIOON

SISEKAITSEAKADEEMIA LÕPUTÖÖ ANNOTATSIOON

Päästekolledž	Juuni 2016
<p>Töö pealkiri eesti keeles: Virumaa lasteaedades töötava personali tuleohutusosalane teadlikkus ja oskus käituda tulekahju korral.</p> <p>Töö pealkiri võõrkeeles: The awareness of fire safety of the personnel of kindergartens in Virumaa and their ability to act in in case of fire.</p> <p>Lühikokkuvõte: Lõputöös on 52 lehekülge, millest 6 lehekülge on lisasid. Lõputöö on kirjutatud eesti keeles. Võõrkeelne kokkuvõte on kirjutatud inglise keeles. Lõputöös on kasutatud 50 allikat, millest 15 on ingliskeelset. Käeolev töö on empiiriline uuring.</p> <p>Lõputöö eesmärk on selgitada välja Virumaa lasteaedades töötava personali tuleohutusosalane teadlikkus ja oskused tulekahju korral tegutsemiseks ning teha ettepanekud tuleohutusosalase teadlikkuse ja tulekahju korral tegutsemise oskuste suurendamiseks. Eesmärgi saavutamiseks kasutatakse kvantitatiivset uurimismeetodit. Andmekogumise meetodiks on küsimustik ja tulemused esitatakse sagedustabelitena. Lõputöö esimeses peatükis kirjeldatakse erinevaid õppimisteooriaid, mis on aluseks teadlikkuse, sealhulgas tuleohutusosalase teadlikkuse kujunemisel, erinevaid tuleohutuspaigaldisi ning tulekahju korral tegutsemise põhimõtteid. Töö teises peatükis antakse ülevaade uurimusmetoodikast, esitatakse uurimustulemuste kokkuvõtte ning esitatakse ettepanekud tuleohutusosalase teadlikkuse ja tulekahju korral tegutsemise oskuste parandamiseks.</p> <p>Uurimustöö tulemusena selgus, et evakuatsiooniõppustel ei omandata piisavalt teadmisi. Puudulikud on teadmised tulekustuti kasutamise kohta. Tuleohtu põhjustavad faktorid nagu elekter jäävad tähelepanuta ning teadmised tulekahju korral tegutsemise kohta vajavad kinnistamist. Samuti on puudulik ATS-i ning päästeala infotelefoni tundmine.</p>	
Lisad: Lisa 1 Küsimustik lasteaia personalile	
Võtmesõnad: õppimine, teadlikkus, õppimisteooriad, evakuatsioon, tuleohutuspaigaldised, tulekahju korral tegutsemine, tuleohutusosalane teadlikkus, normid.	
Võõrkeelsed võtmesõnad: consciousness, intelligent awareness, verbal community, conceptions of learning, contingencies of reinforcement.	
Lõputöö seos riiklike arengukavade ja prioriteetidega: Päästeameti strateegia 2015-2020, Siseministeriumi turvalisuspoliitika 2015.	
Säilitamise koht: SKA raamatukogu	
Töö autor: Helen Arukaev	
Olen koostanud lõputöö iseseisvalt. Kõik lõputöö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, seisukohad, kirjalikest allikatest ja mujalt allikatest saadud info on nõuetekohaselt viidatud. Olen nõus oma lõputöö avaldamisega elektroonilises keskkonnas.	
Allkiri:	(allkirjastatud digitaalselt)
Vastab lõputöö nõuetele	
Juhendaja: Anne Valk	(allkirjastatud digitaalselt)
Vastab lõputöö nõuetele	
Kaasjuhendaja: Mikko Virkala	(allkirjastatud digitaalselt)
Kaitsemisele lubatud:	
Kolledži direktor: Ain Karafin	Allkiri

SISUKORD

ANNOTATSIOON.....	2
SISUKORD	3
MÕISTETE JA LÜHENDITE LOETELU	4
SISSEJUHATUS	5
1 TEOREETILISED LÄHTEKOHAD	8
1.1 Teadlikkus ja õppimisteooriad	8
1.1.1 Biheivioristlik lähenemine.....	10
1.1.2 Kognitiivne lähenemine.....	11
1.1.3 Konstruktivistlik lähenemine.....	14
1.1.4 Õppimise tänapäevane käsitlus.....	15
1.2 Tuleohutuspaigaldised	17
1.3 Põhimõtted tulekahju korral tegutsemise kohta.....	18
1.4 Tuleohutusosalase teadlikkuse kujundamine	20
2 EMPIIRILINE UURING IDA-JA LÄÄNE-VIRUMAA LASTEAEDADES.....	24
2.1 Uurimustöö metoodika ja uurimisobjekti kirjeldus	24
2.2 Uurimustulemuste kokkuvõte	26
2.3 Uurimustulemuste analüüs ja ettepanekud.....	35
KOKKUVÕTE	40
SUMMARY	42
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU	43
LISAD	47
Lisa 1. Küsimustik lasteaedades töötavale personalile.....	47

MÕISTETE JA LÜHENDITE LOETELU

Evakuatsioon – inimeste sunnitud väljumine ruumist või hoonest ohutusse kohta, kas tulekahju, muu õnnetusjuhtumi või ohtliku olukorra tekke puhul (Eesti Standardikeskus, 2013, lk 6).

Evakueerimine – evakuatsioon, mis toimub korraldatult (Eesti Standardikeskus, 2013, lk 6).

Evakueerumine - evakuatsioon, mis toimub iseseisvalt (Eesti Standardikeskus, 2013, lk 6).

Evakuatsiooniplaan - dokument, milles on näidatud evakuatsiooniteed ja hädaabi telefoni, tulekustuti, tuletõrjekraani, tuletõrje teatenupu asukohad ja ohutud kohad ning esitatud muud evakuatsiooni juhtimise ja inimeste tegevuste juhised tulekahju puhul (Eesti Standardikeskus, 2013, lk 6).

Evakuatsiooni ja tulekahju korral tegutsemise õppus (evakuatsiooniõppus) – evakuatsiooni treeningu korraldamine, milles osalevad kõik kinnistul töötavad ja viibivad inimesed (Eesti Standardikeskus, 2013, lk 7).

Evakuatsioonipääs – evakuatsioonialast otse välja viiv uks või ehitise sees- või väljaspool paiknev ruum, mille kaudu on tulekahju puhul võimalik ohutult maapinnale evakueeruda (Eesti Standardikeskus, 2013, lk 6).

Evakuatsioonitee – hoone põranda mis tahes punktist algav ja hoonest väljas maapinnal ohutus kohas lõppev, vabalt ja ohutult läbitav hoonesisene liikumistee (Eesti Standardikeskus, 2013, lk 6).

Hädaolukord - sündmus või sündmuste ahel, mis ohustab paljude inimeste elu või tervist või põhjustab suure varalise kahju või suure keskkonnakahju või tõsiseid ja ulatuslikke häireid elutähtsa teenuse toimepidevuses ning mille lahendamiseks on vajalik mitme asutuse või nende kaasatud isikute kiire kooskõlastatud tegevus (Hädaolukorra seadus 2009).

Turvavalgustus - hoone, hoone osa, ruumi või vabas õhus piiratud ala valgustus, mis tavalise tehisvalgustuse häire korral võimaldab ohutult evakueeruda ning päästetöid teha (Eesti Standardikeskus, lk 2013).

SISSEJUHATUS

Tuld on seostatud inimkonna algusega ja see on suurimaks hüveks inimkonnale. Kuid tuli on toonud ka elanikele suuri kannatusi, hävitanud nende elamuid ja toiduvarusid. Ajapikku õppis inimkond tuld kontrolli all hoidma, kuid alati tuleb arvestada tulega seotud riskidega ning õppida, kuidas teadlikult käituda, et tuli kontrolli alt ei väljuks. Teadlikkuse kujunemisel mängivad suurt rolli teadmised ja hoolimine ning mille tulemusena on tunduvalt vähem materiaalsete ja inimkaotustega õnnetusi (Päästeamet, 2000, lk 13-16).

Antud töös käsitleb autor tuleohutusala teadlikkust ja selle kujunemist läbi õppimise. Inimkonna teadlikkus (sh tuleohutusala) on algselt välja kujunenud kogemustega ja hiljem reguleeritud normide ehk siis nõuetega. Bachmann ja Maruste (2008, lk 285) kirjeldavad, et normid on reeglid, mis määravad käitumise teatud situatsioonides ning mida õpitakse läbi sotsiaalse elu.

Lõputöö teema aktuaalsus tuleneb Päästeameti strateegiast. Päästeameti strateegia 2015-2025 järgi on Päästeameti visioon jõuda 2025 aastaks päästealase turvalisuse tasemelt Põhjamaadega võrdsele positsioonile. Eesmärkide saavutamiseks võetakse arvesse tegevussuunad, mida planeeritakse ja hinnatakse aruandluse käigus. Järgmise kümne aasta jooksul on Päästeameti visioon ja eesmärk jätkuv muutumine ennetavaks elanikkonnakaitse organisatsiooniks, sh suunatakse ennetustegevus (füüsilise) elukeskkonna turvalisemaks muutmisele; ennetustöö rõhuasetus asetatakse lastele ja noortele, suurendatakse elanikkonna ohutusala teadlikkust, kasutatakse Päästeameti usaldusväärset sõnumite edastamisel ning arvestatakse sihtgruppide vajadusi ja võimalusi ennetustöös (Päästeamet, 2014).

Tuleohutusnõuded on kehtestatud tulekahjude ennetamiseks ning võimalike tulekahjude korral tagajärgede leevendamiseks. Tuleohutusnõuete järgimine on igapäevane kohustus. Ehitised peavad olema tuleohutud, personal koolitatud ja teadlik võimalikest ohtudest ning oskama käituda tulekahju korral. Tuleohutusnõuete tundmine, käitumine tulekahju korral ja tuleohutusala teadlikkus saavutatakse läbi õppimise.

Lõputöö teeb uudeks see, et lasteaedades töötava personali tuleohutusala teadlikkust ja oskust käituda tulekahju korral ei ole uuritud. Sisekaitseakadeemia üliõpilane T.Müürsepp on uurinud Jõgevamaa maakonna koolieelsete lasteasutuste evakuaatsioonivõimekust (asutuse

personali küsitluste põhjal), kuid käesolev lõputöö erineb seni tehtud tööst oma fookuse poolest. Antud töös ei analüüsi autor ainult evakuatsiooni, vaid fookuses on lasteaedades töötava personali üldine tuleohutusosalane teadlikkus ja oskuslik käitumine tulekahju korral. Seega on lõputöö uurimisprobleemiks küsimus, kas lasteaedades töötava personali tuleohutusosalane teadlikkus ja oskused võimaldavad tulekahju korral õigesti tegutsemist.

Uuringu tulemusena soovib autor vastuseid uurimisküsimustele:

1. Milline on lasteaedades töötava personali üldine tuleohutusosalane teadlikkus (sh tuleohutuspaigaldiste tundmine)?
2. Millised on lasteaedades töötava personali teadmised ja oskused tulekahju korral tegutsemiseks?
3. Millistest allikatest ja milliste meetodite abil omandab lasteaia personal tuleohutusosalast infot?

Lõputöö eesmärk on selgitada välja Virumaa lasteaedades töötava personali tuleohutusosalane teadlikkus ja oskused tulekahju korral tegutsemiseks ning teha ettepanekud tuleohutusosalase teadlikkuse ja tulekahju korral tegutsemise oskuste suurendamiseks.

Lõputöö eesmärgist tulenevalt on püstitatud järgmised uurimisülesanded:

1. Luua teoreetiline raamistik tuleohutusosalasest teadlikkusest ja selle kujunemisest ning oskuste omandamise meetoditest käitumiseks tulekahju korral.
2. Analüüsida Lääne- ja Ida-Viru maakonna lasteaedade personali tuleohutusosalast teadlikkust ja kaardistada võimalikud probleemid.
3. Teooria ja uuringu tulemuste sünteesi abil teha järeldused personali tuleohutusosalaste teadlikkuse hetkeolukorra kohta ning koostada ettepanekuid tuleohutusosalase teadlikkuse suurendamiseks ja takistuste ületamiseks.

Lõputöös kasutatakse kvantitatiivset uurimismeetodit. Valimisse on kaasatud Lääne- ja Ida-Virumaa lasteaedades töötav personal ja tegemist on kõikse valimiga. Andmekogumismeetodina kasutatakse küsimustikku, mille koostamisel toetuti töö teoreetilisele osale ja Päästeameti 2013-2014 koostatud koolitusprogrammi teemadele (Päästeamet, 2013). Küsimustiku põhiosa moodustavad plokid tuleohutuspaigaldiste, tulekahju korral käitumise, tuleohutusosalaste üldteadmiste ning tuleohutusosalase info saamise

kanalite kohta. Küsimustik koostati arvestades regiooni eripära nii eesti- kui ka venekeelsena. Uuring viidi läbi 07.03.2016-16.03.2016 veebiküsitlusena.

Lõputöö esimene peatükk käsitleb tuleohutusalase teadlikkuse kujunemise teoreetilisi lähtekohti, tuleohutuspaigaldisi ning tulekahju korral tegutsemise põhimõtteid. Ülesande täitmisel kasutab autor teemakohast kirjandust. Lõputöö teises peatükis tutvustab autor uurimustöö metoodikat, kirjeldab uurimisobjekte ning valimi moodustamise põhimõtteid, analüüsib saadud tulemusi ning teeb järeldusi ja ettepanekuid.

1 TEOREETILISED LÄHTEKOHAD

1.1 Teadlikkus ja õppimisteooriad

Teadlikkus ja eneseareng saavutatakse läbi õppimise. Õppimine on teadmiste ja kogemuste omandamine ning pikk ja keeruline protsess.

Hackenschmidt (2012, lk 13-14) kirjeldab, et inimene vormub tausta, ehk siis ümbruse või keskkonna järgi. Inimesele on omane loomus ja teadvuslikkus (*consciousness*) ning tema teadvuslikkuse ulatuse ehk aruka teadlikkuse (*intelligent awareness*) kujunemisel mängib rolli ümbritsev keskkond. Kui inimene on enda suhetest ümbritsevaga teadlik, siis oskab ta enda väärtusi ümbruse väärtustega võrrelda. „Teadlikkus tekib siis, kui esimene kogemus mällu talletatakse“ (Hackenschmidt, 1998, lk 575). Ehk siis inimesed õpivad ja saavad teadlikuks läbi oma kogemuste.

Skinner (1974, pp 241-242) kirjeldab, et kui inimene on teadlik ümbritsevast, on ta teadlik ka oma keha seisunditest või sündmustest. Inimene muutub teadlikuks erinevatest objektidest, kui verbaalne ühiskond (*verbal community*) loob asjaolu, mille puhul ta mitte ei näe objekti, vaid oskab näha ennast selle sees. Selles erilises mõttes on teadvus või teadlikkus sotsiaalne toode. Isiklikud sündmused on põhjustatud ümbritsevast keskkonnast, millest inimene saab teha vajalikke järeldusi ning selline eneseteadvus muutub talle kasulikuks. Kui verbaalne ühiskond loob vajalikud asjaolud, tekitatakse kehas vastavad füüsilised tegevused ja tingimused, millele inimene reageerib. Kuigi kogemus on määravam, peab Taba (2015, lk 340) sõnul siiski olema paika pandud juhtnöörid, millest kasvab välja väärtustatud tegevus.

Taba (2015, lk 239) kirjeldab, et õppimispsühholoogia roll on eesmärkide saavutamisel ülimalt tähtis. Õppimise olemus (*conceptions of learning*) on seotud kogemustel põhinevate vaateviisidega, teisalt aga määrab tegeliku kasvatus kool ja ümbritsev keskkond. Kõverjalg (1996, lk 13) nimetab õppimist kohanemisnähtuseks, mille abil organism suudab end kaitsta ja kohaneda ümbritsevaga, sest õppimiseks on vaja ümbruskonnast vastu võtta informatsiooni, seda säilitada ja edaspidi kasutada ning teadmised on tunnetusliku tegevuse resultaat.

Kõverjalg (1996, lk 34-40) kirjeldab õpitegevust, mis on tunnuseks eesmärgiteadlikkusele. Õppeprotsessis tuleb kasutada kompleksset näitlikustamist. Selle all mõistetakse sõnalist (suuline või kirjalik), kujundilist (naturaalsed objektid, fotod, maketid) ja sümboolset (skeem,

tabel, valem) näitlikustamist. Kõik eelpooltoodud komponendid peavad olema sümbioosis. Ainult üks näitlikustamise viis ei taga õppeprotsessis kunagi maksimaalset edu.

Kasmel ja Lipand (2011, lk 191-193) leiavad, et enamike käitumisteaduste teooriate aluseks on õppimisteooriad. Õppimisteooria sisu seisneb selles, et inimese käitumine põhineb eelnevatele kogemustele. Indiviid õpib igal hetkel mingit käitumisvormi ning ajapikku muutub see tavaks. Kui inimene satub analoogsesse situatsiooni, käitub ta vastavalt õpitule.

Nutbeam ja Harris (2002, lk 14) leiavad, et ei ole üht ja ainust teooriat, mida saab vaadelda kui lihtsat lahendust kõikidele probleemidele. Kõik oleneb sellest, kas tegu on individuaalse, grupilise või organisatsioonilise sekkumisega. Et teooria toimiks, tuleb sellest aru saada ja teooria peab olema kohandatav tõsielus ettetulevate olukordadega. Teooria peab olema loogiline, kokku sobima igapäevaste kogemustega, sarnanema teooriatele, mida on kasutatud eelnevates edukates programmides ja olema töökindluse osas praktiliste uuringutega järele proovitud.

Lasteaegades töötava personali tuleohutusosalane teadlikkus kujuneb läbi planeeritud õppimise (evakuaatsiooniõppused), harjutamiste ja kogemuste. Bachmann ja Maruste (2008, lk 39) leiavad, et inimene planeerib, näeb ette enda ja teiste käitumist, tunnetab tagajärgi ning oskab valida viisid ja vahendid vastavalt eesmärgile, ehk siis reageerib oodatavale ja ennustatavale.

Skinneri (1974, pp. 249-259) sõnade kohaselt võetakse teadmine või mõistmine kasutusele ainult tegutsedes. Mida põhjalikumalt mõistame suhet käitumise, geneetika ja keskkondade erinevuste vahel, seda paremini mõistame liigi olemust. Traditsiooniliste teadmiste teooriad eeldavad seega, et enne tegutsemist tuleb läbi mõelda, kuidas konkreetses olukorras tegutseda ning valida vastavalt olemasolevatele teadmistele õige lähenemine.

Kokkuvõtvalt Ertmer'i ja Newby (2013, pp. 43-44) sõnade kohaselt, pakuvad erinevad õppimisteooriad mitmeid tehnikaid ja strateegiaid õppimise soodustamiseks ning eesmärgi saavutamiseks on oluline tunda sihtgruppi ja situatsiooni, kus tuleb tegutseda ning valida sellest lähtuvalt kõige efektiivsemad õppimisviisid. Samuti on vajalik mõista, kuidas erinevaid teooriaid vajaliku konteksti ja probleemidega kohandada ning kombineerida.

Enam tuntud õpiteooriad baseeruvad biheiviorismi, kognitivismi ja konstruktivismi põhimõtetel.

1.1.1 Biheivioristlik lähenemine

Hunt (1993, pp. 378 kirjeldab biheivioristlikule suunale eelnevat lähenemist, mis väidab, et inimese käitumise kujundab iseloom, mis omandatakse sünniga. Biheivioristide arvates ei ole sellisel määratlusel teaduslikus psühholoogias kohta. Biheiviorismi üheks teerajajaks peetakse Burrhus Frederic Skinnerit. Skinner (1974, p. 244-246) ütleb, et inimese käitumine sõltub 20% välistest asjaoludest (*contingencies of reinforcement*) ja 80% geneetilisest pärandist. Käitumise välised asjaolud koosnevad käitumisele eelnevast perioodist (sündmustest, mis toimuvad vahetult enne käitumist), reaktsioonidest või käitumistest endist ja nende tagajärgedest (sündmustest, mis toimuvad vahetult pärast käitumist). Biheiviorismi kohta väidetakse sageli, et selline käsitlus on lihtsalt inimese reaktsioon stiimulitele ehk siis välistele ärritajatele. Skinner ei ole sellega nõus, sest siis toimiks organism nagu robot või marionett. Tema sõnul stiimulid modifitseerivad tõenäosust, et reaktsioonid tuuakse esile ning võivad toimida koos teiste soodsate tingimustega nii, et reaktsioon võib, kuid ei pruugi tekkida. Inimesed kas panevad tähele või ignoreerivad maailma, sest nad teevad ühtede asjade põhjal üldistusi teiste asjade kohta, ehk siis teevad vahet. Inimesed reageerivad üksiknähtustele, lahendavad probleeme asju kokku pannes, liigitades ja ümber korraldades, kirjeldavad neid, reageerivad kirjeldustele ning analüüsivad, teevad plaane ja koostavad reegleid ja norme, mille alusel reageerida sobivalt. Vanadest reeglitest tuletatakse uusi reegleid. Enese tundmine ja juhtimine on sotsiaalne ja see on ellujäämise aluseks. Skinner (1974, pp 277) väidab, et biheivioristliku vaate kohaselt saab inimene ise kontrollida oma saatust, sest ta teab, mida teha ja kuidas seda teha.

Brubacher (1947, pp. 155-156) kirjutab, et biheiviorismi tunnuseks on selgitada kõiki psühholoogilisi ilminguid motoorsete reaktsioonidega, mis loovad teatud käitumise mustrid. Isegi vaimsed kujutised ja eesmärgid väljenduvad kehalise reaktsioonina. Biheiviorismi suuna omaks võtnud leidsid, et sellel õppimisvormil on kaks eelist. Esiteks, see vabastas psühholoogilised uurimused subjektiivsetest meetoditest, uurides läbi enesevaatluse ja psühholoogiat sai õppida objektiivsemalt nagu ka teisi teadusi. Teiseks eeliseks on see, et biheiviorism peab olulisemaks kasvatamist, mitte loomulikku arengut. Kriitikud suhtusid aga asjasse skeptiliselt ning ei pidanud kehalist käitumist usaldusväärseks.

Lindgren ja Suter (1985, lk 156) väidavad, et biheiviorismi peamine puudus on selles, et biheivioristid pööravad tähelepanu vaid õppimise pinnapealsetele aspektidele, ehk siis stiimulile ja sellele järgnevale vastusele. Õpetaja, kes töötab klassis, ei saa piirduda vaid

stiimuli ja reageeringuga ning jätta tähelepanuta teised aspektid. Ertmer'i ja Newby (2013, pp. 48-50) sõnul ei välistanud biheivioristid küll inimese enda mõju õppimisele, kuid pidasid siiski kõige olulisemaks välise keskkonna mõju. Kõige sobivamateks meetoditeks vajalike õppimise reaktsioonide esile kutsumisel peavad nad siinkohal juhendamist, harjutamist ja erinevate stiimulite tugevdamist (materiaalne kasu, informatiivne tagasiside). Need meetodid on olnud kõige efektiivsemad selleks, et fakte meelde tuletada, üldistusi teha (defineerida ja illustreerida mõisteid), selgitada või automaatselt mingit korraldust täita või protseduuri sooritada. Biheivioristlik lähenemine ei eelda probleemide lahendamist, järelduste tegemist ja kriitilist mõtlemist. Õpetaja ülesanne on siinkohal välja selgitada, millised tegurid sobivat käitumist esile kutsuvad, luua praktilisi situatsioone, mis soovivat käitumist toetavad ja kujundada situatsioonilised tegurid nii, et kindlate tingimuste olemasolul suudavad õppijad pakkuda olukorrale õigeid lahendusi.

Koemets (1979, lk 8) kirjeldab, et biheiviorismi viljelejad (Pavlov, Skinner jt) on teinud palju loomseid katseid õppimise seaduspärasuse väljaselgitamiseks ja see on tekitanud palju vaidlusi, sest ühtki seadust, mis on avastatud loomsete katsetega, ei tohi inimesele üle kanda enne, kui on tehtud vastavad kontrollkatsed. Paraku ei ole mõningaid katseid üldse võimalik inimestega teha, näiteks nagu ajukoore eemaldamine.

Kokkuvõtvalt Jonassen'i (1991, pp. 5-6) sõnul, keskendusid biheivioristid käitumise muutmisele läbi sihipärase stimuleerimise, välistades vaimse tegevuse, kuna viimast ei ole nende hinnangul sarnaselt käitumisele võimalik vahetult vaadelda. Samas leiavad järgmise, kognitiivse teooria esindajad, et õppimise uurimisel tuleb siiski lisaks vaatlemisele, mida õppijad teevad, arvestada sellega, mida õppijad teavad ja kuidas nad neid teadmisi omandavad.

1.1.2 Kognitiivne lähenemine

Lindgren ja Suter (1985, lk 157) leiavad, et õppimist, (eriti inimõppimist) ei saa seletada ega uurida vaid stiimul-reaktsiooniühikutes, nagu seda teevad biheivioristid, sest õppimisprotsess loob või modifitseerib mälus midagi, mida võib nimetada kognitiivseks ehk tunnetuslikuks struktuuriks. Kognitiivne struktuur võimaldab interpreteerida, organiseerida, säilitada ja reprodutseerida õpitud.

Hunt (1993, pp. 378-379) kirjeldab, et kognitiivne õppimise teooria on välja kujunenud biheivioristlikest lähtepunktidest ja alates 1950-st aastast arendasid paljud biheivioristid edasi

sotsiaalse õppimise teooriat, eriti selle kognitiivseid aspekte. Teooria keskpunktiks on kontseptsioon inimese iseloomust ja käitumismudelitest, mis tekivad pealtnägemise tulemusena. Kognitiivse õppimise teooria erineb teistest teooriatest selle poolest, et põhineb kogemustele ja situatsioonidele ehk siis reageerib välistele mõjutustele, mis omakorda mõjutavad iseloomu ja käitumist. Kognitiivse ehk sotsiaalse õppimise ilminguid on ulatuslikult uurinud Poola päritolu psühholoogiadoktor Albert Bandura. Bandura (1969, pp. 118-119) väidab, et otsesel teel õppimist saab asendada, jälgides teiste inimeste käitumist ja vaadeldes sellega kaasnevaid tagajärgi ehk siis loodi kontseptsioon vaatlemise teel õppimisest. Käitumist on võimalik suunata läbi eeskujude ning protsessid on igati sobilikud erinevate tulemuste mõjutamiseks. Tulemuste hulgas on kasutusel õpimeetodid nagu modelleerimine, imiteerimine, õppimine vaatlemisel, identifitseerimine, jälgendamine, asendav õppimine, sotsiaalne lihtsustamine ja rollimängud. Õpimeetodid on vajalikud, sest modelleerimisega omandab inimene uue käitumismustri, mis tal enne puudus. Inimene suurendab või vähendab jälgitava abil erinevaid reaktsioone. Positiivse tulemuseni viiva tegevuse jälgimine suurendab positiivset teguviisi ja vähendab näiteks karistuse saamiseni viivat tegevust. Mõte on selles, et jälgija matkib jälgitavat ja reageerib antud olukorras sarnaselt jälgimise teel omandatule. Bandura (1969, pp. 126) kirjeldab, et tegelikult kipuvad inimesed olema oma jälgendamise objekti osas valivad. Väljendatakse seda, mida peetakse kasulikuks ja mis omab inimesele väärtust. Bandura (1986, pp. 18) ütleb, et sotsiaalkognitiivse suuna järgi ei ole inimesed ajendatud ei sisemisest jõust ega välistest mõjutajatest. Inimese funktsioneerimist selgitatakse kolme aspekti koosmõjul, milleks on kognitiivne käitumine, isiksuse omadused ja välised mõjutajad. Bandura (1977, pp. 24-29) kognitiivse õppimise teooria järgi koosneb sotsiaalne õppimine neljast faasist:

1. Märkamine

Inimene ei saa õppida jälgimise teel, kui ta ei oska märgata ja aru saada olulistest käitumise tunnusoontest. Märkamise protsess määrab, mida vaadeldakse ja millega vaatleja kokku puutub ning mõju, mida see vaatlejale avaldab. Vaatlemist mõjutab hulk tegureid, näiteks vaatleja iseloomuomadused. Teised tegurid hõlmavad õpitud käitumist ja arengut ehk siis õppimisvõimet. Märkamist mõjutavate tegurite hulgas omab suurt tähtsust seoseid loov käitumismuster (autori näide: kui ma käitun tulekahju korral nagu õpitud, päästetakse inimesed ja tulekahju lokaliseeritakse varajases staadiumis). Märkamisel on suur eeskuju, kui näiteks võimuhierarhia kaudu piiravad teatud käitumist inimesed, kes on õppijatele eeskujuks.

Sellisel viisil õppimine on palju põhjalikum, sest õppijatel on autoritaarne eeskuju. Tänapäeval saavad inimesed jälgida ja õppida kodust lahkumata, sest läbi massimeedia on näha väga erinevat käitumist.

2. Meeldejätmine

Inimesed ei saa märkamisega palju õppida, kui nad seda meelde ei jäta. Sellepärast on väga oluline nähtud tegevuse meeldejätmine. Kujundatud kogemused saab salvestada pikaajaliselt mälusse läbi sümbolite. See on inimeste edasiarenenud võime, mis võimaldab õppida käitumist läbi vaatluse. Vaatlemise teel õppimine tugineb peamiselt verbaalsele ja kujuteldavale protsessile. Osa käitumisest jäetakse meelde kujundlikult, sest visuaalne osa omab eriti tähtsat rolli õppimise varajases arenguperioodis, kuna verbaalsed oskused on alles puudulikud (autori näide: evakuatsiooniõppuste jälgimine ja meeldejätmine). Sündmuste kirjeldamine verbaalsel teel on vaatlemise teel õppimisel kiireim info edasiandmise viis. Kujundlikke ja verbaalseid seoseid luues on õppimine vaatluse teel tõhusam. Selline kodeerimine (nähtu enda jaoks ümbermõtestamine) on hea mälu treening. Kui inimesed reaalselt kordavad nähtud tegevusi, siis tõenäoliselt nad ei unusta nähtut ning on kasulik mõtetes olukordi läbi mängida, sest see suurendab meeldejätmise oskust.

3. Reprodutseerimine

Reprodutseerimise protsessis tuleb muuta sümbolite kogum käitumiseks. Kui vaatlejal puuduvad teadmised või oskused, et vaadeldavast tegevust jäljendada, tehakse seda ebatäpselt. Tavalises igapäevases õppimises inimesed reeglina saavutavad ligilähedased tulemused eeldatavale uuele käitumisele (tegevusele) ja nad viimistlevad neid muudatusi tehes, vastavalt reaalselt järgi proovitud tulemustele (autori näide: evakuatsiooniõppuste taasesitamine).

4. Motivatsioon

Inimesed ei salvesta kõike, mida nad õpivad. Nad tõenäoliselt kasutavad õpitud vaid juhul, kui õpitu on nende huvides ja sobib nende väärtusehinnangutega. Peab olema eeskuju, kes näitab ette meelepärast käitumist, juhendab jäljendamist, ebaõnnestumise korral suunab ja õnnestumise korral tunnustab. Sellisel kujul võib saavutada ettenäidatud käitumise õppimise. Kui aga sama teha ainult selgitamise teel, ei pruugi tulemused samad olla. Ebaõnnestumine võib olla põhjustatud sellest, et ei jälgitud olulisi tegevusi, ei õnnestunud meelde jätta õpitud,

olid puudulikud võimed õpitu kordamiseks või ei olnud piisavalt stiimulit õppida (autori näide: kui lasteaedades näitab õiget käitumist Nublu kostüümis inimene, on lastel tõenäoliselt suurem motivatsioon õppida).

Märja et al. (2003, lk 49) kirjeldavad tänapäevast õppimise faase, mis on küllaltki sarnased kognitiivse õppimise teooria faasidega. Õppimine toimub sündmusi jälgides, protsessidesse süvenedes ning põhjuslikke seoseid ja sõltuvusi avastades. Õppimine toimub ka jäljendamise, meditatsiooni (teadmiseni jõudmine mõtlemise teel), töötamise, uute ideede genereerimisega ning läbi mängu. Läbi eelpooltoodud faaside, kus õppimine hõlmab kõiki neid tegevusi, omandab indiviid teadlikkuse, oskuslikkuse ja suhtumise.

Ertmer` i & Newby (2013, pp. 50-53) sõnul rõhutab kognitivism selliste protsesside olulisust nagu mõtlemine, probleemide lahendamine, kontseptsioonide loomine ja informatsiooni töötlemine ja peab oluliseks, kuidas informatsiooni vastu võetakse, organiseeritakse, säilitatakse ja kasutatakse. Teadmiste rakendamine on antud juhul vaimne tegevus, millega kaasneb õppija poolne materjali sisemine kodeerimine, struktureerimine ja uue info varasemate teadmistega sidumine ning õppijat nähakse õppimisprotsessis aktiivse osapoolena. Samuti peetakse oluliseks kiiremate ja efektiivsemate teadmiste edastamise kanalite kasutamist, mis ühtlasi elimineeriksid väheolulise teabe. Õppimine tuleb õppuritele muuta tähenduslikuks, kasutades nt analooge ja metafoore või virtuaalsimulatsioone.

Hunti (1993, p. 382) väidete kohaselt juhtisid kognitiivse õppimise teooriat märkimisväärsed edusammud. Kasvas äratundmine, et mitte ainult alateadlikud, vaid ka teadlikud hoiakud ja ideed omavad olulist osa inimese iseloomuomadustes ja teguviisides.

Seega võib väita, et kognitivism keskendub õppimisprotsessis ennekõike õppija kaasamisele ja tema varasemate kogemuste aktiivsele rakendamisele uute teadmiste omandamisel.

1.1.3 Konstruktivistlik lähenemine

Kui kaks eelpool käsitletud õppimisteooriat on eeskätt objektiivsed ja peavad maailma reaalseks, õppijast väljapool paiknevaks, siis Ertmer`i & Newby, (2013, pp. 54-55) sõnul leiavad konstruktivistid, et teadmine on viis, kuidas õppija loob oma kogemusele tähenduse. Ka antud teooria toetub paljuski varasematele lähenemistele ja sarnaselt kognitivismile peab õppimist vaimseks tegevuseks. Kui kognitiivsed teooriad peavad teadvust vahendiks, mis reaalselt maailma reprodutseerib ja sealt tulevaid ilminguid vastu võtab, siis konstruktivistid usuvad, et teadvus filtreerib maailmast saadud sisendi oma enda unikaalseks reaalsuseks ehk

maailmapildiks. Nad leiavad, et see, mida inimene maailmast teab, tuleneb tema kogemustest ja nende tõlgendamisest, kuna inimene loob tähendusi, mitte ei omanda neid.

Sarnaselt eelpool nimetatud autoritele, väidab ka Jonassen (1991) et käitumine on situatsiooniliselt määratletud ja oleneb sellest, kuidas me teadmisi konstrueerime. Selle aluseks peab ta isiklikku suhtumist erinevatesse nähtustesse või sündmustesse, mis on kujunenud isikliku kogemusega. Näiteks võib sõjaline tegevus mõnes riigis olla ühe inimese arvates vajalik, samas kui teine inimene taunib igasugust vägivaldset sekkumist teise riigi tegevusse. Sarnaselt leiavad ka Ertmer ja Newby (2013, pp. 55-57), et õppija loob õpitut läbi kogemuse ja erinevad kogetud situatsioonid toodavad uut teadmist läbi õppija edasise analüüsi ja tegevuse. Õppimine toimub alati mingis terviklikus kontekstis ja ei ole võimalik üksikuid aspekte eraldi õppida.

Duffy ja Cunningham (1996) rõhutavad, et konstruktivistliku õppimisteooria kohaselt on õppimine pigem loomine kui omandamine ning juhendamine on selle protsessi toetamine, mitte teadmiste kommunikeerimine. Õpetajat nähakse kui *coach*-i ja teiste õppuritega koostöö toetajat ning õppimine on vastastikune. Ertmer & Newby (2013, pp. 58-59) rõhutavad selliste meetodite kasutamist nagu modelleerimine, debatid ja diskussioonid ning koos õppimine, arendamiseks alternatiivseid vaatenurki. Õpetaja roll on juhendada, kuidas luua tähendust ja kuidas seda tulemuslikult edastada ja hinnata ning ühtlasi joondada saadavad kogemused õppijate jaoks nii, et viimased kogeksid ehtsat ja asjakohast situatsioonilist konteksti.

Savery & Duffy (1995, pp.35) järgi põhinevad konstruktivistlikul alusel mitmed uuemad õppimisteooriad nagu probleemipõhine õpe ja kogemusel põhinev õpe ning mõlemaid ühendab konstruktivistliku lähenemisega teooria ja praktika ühendamine. Duffy ja Cunningham (1996) näevad probleemipõhist õpet ühtlasi kui käsitlust, mis arendab probleemi lahendamise oskusi: Õpetaja on selles toetaja ja kriitik ning suures osas toimub ise-õppimine, mille tulemusena läbi aktiivse probleemi lahendamise toimub uue teadmise omandamine.

Seega on konstruktivistlik lähenemine veelgi enam õppija keskne ja on aluseks erinevatele edasistele õpikäsitlustele.

1.1.4 Õppimise tänapäevane käsitlus

Beljajev ja Vanari (2005, lk 6-9) kirjeldavad, et õppimise olemust on püütud selgitada antiikajast peale, kuid iga ajastul on õppimisest omad arusaamad. Antiikajal pöörati esmakordselt tähelepanu inimesele, kui isiksusele. Platon (427-347eKr) ja Aristoteles (384-

322 eKr) leidsid, et inimesed omistavad sünniga kõik oma arusaamad, ideed ja mõtted. Õppimise teel erutatakse nende meeli niikaua, kuni nad tunnevad ära olemasoleva idee. Õppimise juures peeti kõige olulisemaks arutlusvõimet. Keskajal keskenduti peamiselt „õigete“ tõdede päheõppimisele. Viimastel aastakümnetel hakati õppimisele oluliselt suuremat tähelepanu pöörama ning leiti, et õppimine ei ole enam vaid esmane teooriate omandamine. Tähelepanu on üleilmastumisel, mille tagajärjel peab indiviid ühiskonna muutuste ja nõudmistega kaasas käima. Tekkinud on pideva õppimise ja arengu vajadus, mis on tänapäevale omane ning iseloomulik on elukestev õppimine.

Elukestev õpe on oluliselt muutnud arusaamasid õppimisest. Jarvis (1998, lk 131-133) kirjeldab, et tänapäeva õpetamise käsitlus ei põhine ühel ja kindlal teorial. Arvestades erinevate lähenemisviisidega, seotakse erinevad käsitlused kokku ühtseks tervikuks. Õppimine on muutunud inimeste põhivajaduseks ning seda iseloomustab õppijale keskenduv lähenemine. Motivaatoriks õppijale on indiviidi kogemuse ja maailmamõistmise disharmonia. Inimene toob õppimisprotsessi kaasa oma kogemused, vajadused ja enesetaju. Õpetajad ei peaks neile mõttesüsteemidele vastanduma, vaid rajama sellele oma õpetuse ning nõustuma, et on olemas erinevad õppestiilid ja olema paindlikud ning valima õppimiseks ja õpetamiseks sobilikku stiili.

Märja et al. (2003, lk 221-231) kirjeldavad elukestvat õpet, kui 21 sajandi uut väljakutset, mida iseloomustab kiire globaliseerumine, demograafilised muutused, digitaalse tehnoloogia areng, keskkonna kahjustuse suurenemine. Muutustega kaasneb ka radikaalselt uus lähenemine haridusele ja koolitustele ning tuleviku võtmeks on inimesed ja nende teadlikkus. Elukestev õpe sündis väitega, *et õppimine ei lõpe kooliga, vaid see kestab läbi kogu elu*. Vaid õppimisega suudab inimene omandada oskused ja teadlikkuse. Elukestva õppe süsteem peab garanteerima inimestele, sõltumata vanusest, soost, rahvusest, usulistest või poliitilistest tõekspidamistest sellise teadlikkuse ja oskuste omandamise, mis aitab saavutada kindlustunde elus ja aitab inimesel hakkama saada.

Jarvis (2002, lk 204-208) kinnitab samuti, et traditsioonilist õpetamisstiili „kriidi ja tahvliga“, ei eksisteeri enam. Õpetamist ei vahetatud välja mitte uue käsitluse vastu, vaid vana käsitlust uuendati ehk kaasajastati. Õpetamise käsitlused muutuvad ajas ja muutuvad ka edaspidi. Tänapäeva kontseptsioon on selline, et õpilased on kliendid ning ostavad teenust ja ei pruugi üldse teada, kes nende õppematerjalid kokku pani, sest materjalid toovad nendeni õpetajad, kes seda ise ei ole teinud. Õpetajad on eelkõige vaid teenusepakkujad, kes müüvad

kvalitatiivset teenust ning peavad lähenema õppijatele, arvestades õppijate erineva vastuvõtmisevõimega, samas ka ise ajaga kaasas käima, tõstes oma teadlikkust, et muutuv asjas sammu pidada. Teadmised õppimisest ei ole absoluutne tõde, see on subjektiivne nagu konstruktivism, sest õpetaja ei õpeta seda, mida ta ise peab tõeks, vaid suunab õpilast analüüsile ning järeldusteni jõudmisele. Tänapäeva muutuv asjast tuleb kogu aeg juurde uusi teadmisi ja tõlgendusi, sellepärast ongi vaja kasutada erinevaid stiile ja meetodeid. Elukestev õpe on tänapäevase õpetamise käsitluse baaselemendiks ning põhjuseks, miks genereeritakse uusi õppimismeetodeid. Kokkuvõtvalt võib öelda, et üht ja ainust tõde ning teooriat, kuidas ja mille järgi õppida, ei ole olemas. Kõik sõltub õppija teadlikkuse omandamisest, analüüsimisest ning kasutamisest.

1.2 Tuleohutuspaigaldised

Tuleohutuspaigaldise mõiste võeti Eestis kasutusele alates 2004 aastast. Enne seda kasutati mõistet tuletõrje- ja päästevahendid. Päästeseaduse § 25 kohaselt nimetatakse tuletõrje- ja päästevahenditeks esmaseid tulekustutusvahendeid, tuleohutusmärke ja tuletõrjeveevarustuse seadmeid, tulekahjusignalisatsiooni-, automaatseid tulekustutus-, suitsutõrje-, turvalgustus- ja piksekaitsesüsteeme. Eelpooltoodud tuletõrje- ja päästevahendid kuuluvad ühtsesse kategooriasse, mida nimetatakse tuleohutuspaigaldisteks. Kokkuvõtvalt öeldakse päästeseaduses, et tuleohutuspaigaldised on tuleohutusseadmete statsionaarselt paigaldatud talituslik kogum, mille eesmärgiks on tuld kustutada, tule ja suitsu levikut piirata või tulekahjust informeerida (Päästeseadus, 2004).

Tuleohutuspaigaldiste paigaldamise kohustus tuleneb normidest. Kureniit (1986, lk 21-22) kirjeldab norme kui sotsiaalset kontrolli. Kõik normid kujundavad meie käitumist, sest nad on reguleeritud vastavalt nõuetele, ühiskonna tavadele ja karistamisele eksimuse korral. Vastavalt käitumisele ühiskond kas kiidab või laidab seda. Normid aitavad reguleerida oma käitumist ja valida õiget teguviisi. Sotsiaalse kontrolli mehhanism töötab, kui normikohasele või –vastasele käitumisele järgneb reageering.

Praegu kehtiva tuleohutuse seaduse § 30 kohaselt nimetatakse tuleohutuspaigaldisteks: autonoomset tulekahjusignalisatsioonandurit (suitsuandur), autonoomset tulekahjusignalisatsioonisüsteemi (valvesignalisatsioonisüsteemi ühendatud suitsuandurid), automaatset tulekahjusignalisatsioonisüsteemi (erinevatest komponentidest moodustatud süsteem, mis annab automaatselt teate tekkinud tulekahjust ja selle asukohast, lühend ATS), automaatset tulekustutussüsteemi (tulekustutusainet sisaldav süsteem, mis avastab, kustutab ja

lokaliseerib tulekahju, turvalgustust (valgustus, mis võimaldab ehitisest tulekahju korral evakueerida), piksekaitset (maandab ehitist tabanud pikselöögi maasse), suitsu- ja soojuse eemaldamise seadmestikku (seade, mis tulekahju korral tagab suitsu väljajuhtimise ehitisest), tuletõrje voolikusüsteemi (käsitsi kasutatav seade, mis on mõeldud tulekahju kustutamiseks) ja muud seadet (nt tulekustuti) või tehnosüsteemi, mis on mõeldud tulekahju avastamiseks, tule ja suitsu leviku takistamiseks ning ohutuks evakuatsiooniks ja päästetöödeks. Sama seaduse § 31 sätestab ka tuleohutuspaigaldise omaniku kohustused, milleks on korrashoid, toimepidevus ning kontroll ja hooldus. (Tuleohutuse seadus, 2010)

Aastatega on toimunud mõne tuleohutuspaigaldise kasutamisel muutused. Šuvalov (1977, lk 98) kirjeldab tulekustuti kasutamist, kus väidab, et peale hoova keeramist, keeratakse kustutil põhi üles ja suunatakse juga põlemiskoldesse. Tänapäeval on tulekustuti kasutamises kirjas, et ärge keerake tulekustutit kustutamisel tagurpidi (Tamrex, 2016).

Ehituslike tuleohutusnõudeid, sealhulgas ka tuleohutuspaigaldisi uuris 2010 aastal Sisekaitseakadeemia uurimisgrupp. Käerdi et al. (2010, lk 69-71) analüüsisid Eestis läbi ajaloo kehtinud tuleohutusnõudeid ning võrdlesid kehtivate tuleohutusnõuete täitmist kolmel erineval objektil. Ülevaate andmiseks kasutas uurimisgrupp oma varasemaid kogemusi ning teadusallikaid. Analüüsi tulemusena järeldati, et viimase poole sajandi jooksul ei ole nõuded oma olemuselt oluliselt muutunud. Aja jooksul on muudetud terminite kasutamist ning käsitlust lihtsamaks. Tuleohutuse tagamiseks on tähtsamaks tingimuseks ohutu evakuatsioon. Evakuatsioonitee peab olema kasutatav kogu evakuatsiooni jooksul. Oluline on turvalgustuse kasutamine evakuatsiooniteedel, et ära hoida võimalikke traumasid ning kiirendada liikumist hämaras keskkonnas. Tulekahju avastamisseadmed on kasutusel olnud juba aastakümneid ja jõudnud ka kodukasutajateni. Kiire tulekahju avastamine on väga oluline ohutuks evakueerimiseks, aga ka võimalikult efektiivseks reageerimiseks tulekahju varajases staadiumis. Tulekustutussüsteemid on kasutusel olnud juba rohkem kui 50 aastat ja on hinnatud tulekahju võimalikult kiire kustutamise pärast. Analüüsist tulenevalt soovitatakse ka Päästeametil korraldada järelevalveametnikele efektiivsema järelevalve teostamise eesmärgil rohkem spetsiaalseid koolitusi.

1.3 Põhimõtted tulekahju korral tegutsemise kohta

Autori arvates on tulekahju korral õige tegutsemine ülioluline ning tulekahju avastaja tegevusest sõltub teiste inimeste elu ja tervis. Seega vastutus on väga suur ning õige käitumisega võib ära hoida suure õnnetuse. Üks tuleohtu põhjustav tegur on elekter, valesti

paigaldatud ning amortiseerunud elektrijuhistik. Šuvalov (1977, lk 35-37) kirjeldab, et kõige sagedamini tekib tulekahju lühiühendusega elektrivõrkudes, juhtmete ülekuumenemisega ülekoormuse tagajärjel, ettenähtud kaitsmete puudumisega jms. Lubamatu on katkiste lülitite, pistikute ja lambipesade kasutamine.

Kui siiski, vaatamata ettevaatusabinõudele puhkeb tulekahju, on väga tähtis töötajate õige tegutsemine. Danilov et al. (1976, lk 130) kirjeldab, et inimesed jätavad harilikult ukSED ja aknad lahti, luues seega gaasivahetusele soodsad tingimused. Tuli levib mööda sisekonstruktsioone, hoone osi ja süttivat sisustust mööda edasi, mistõttu hoones viibivaid inimesi ähvardab reaalne oht, sest tuli lõikab evakuatsiooniteed läbi.

Sotsiaal- ja turu- uuringute firma Saar Poll viis 2013 aasta septembris Siseministeeriumi tellimisel läbi tuleohutuse teemalise uuringu „Fookusgrupp-uuring tuleohutusest“. Uuringu eesmärgiks oli välja selgitada sihtrühma teadmised tuleohutusest, käitumine tulekahju korral, ning millised on tuleohutuse alase info saamise kanalid. Vastajad olid vanuses 34 -70 aastat. Kokkuvõtvalt selgus, et esineb mitmesugust riskikäitumist ja inimeste teadmised tuleohu vältimise kohta on rahuldavad. Puudulikuks osutusid teadmised, kuidas tulekahju või tuleohu korral käituda. Teadmised tulekahju arengu kiirusest ning sobivast käitumisest tulekahju korral sõltuvad inimestest ja nende tasemest. Uuringus osalejate arvamus oli, et tulekahju eluohtlikuks muutumise aeg sõltub kohapealsetest asjaoludest ning materjalist, mis põleb. Vastajate hinnangul tuleb tulekahju korral kiiremas korras hoonest väljuda, kuid lisasoovitusi anda ei osatud. Eakate sihtgrupi puhul oli probleemiks hädaabinumbri 112 tundmine. Tuleohutusala st informatsiooni saadakse enamasti meediast. Eakamate sihtgrupp peab usaldusväärseks infoallikaks pereliikmeid ja tuttavaid, vajadusel küsitakse lisateavet otse korstnapühkijalt või tuletõrjajalt. Uuringus selgub, et inimesed ei oska tulekahju korral tegutseda, sest nad ootavad teiselt isikult konkreetseid tegutsemisjuhiseid erinevates olukordades. Tegutsemisjuhised peaksid olema ette valmistatud erinevatele sihtgruppidele, kuna erinevatel sihtgruppidel on erinev arusaam sõnumitest ja erinev tähelepanuvõime. Parem informeeritus suudaks tõenäoliselt vähendada tulesurmade osakaalu (Saar Poll, lk 30-34 2013).

Tuleohutuse seaduse § 5 sätestab isikute kohustused tuleohutuse tagamisel. Muuhulgas näeb seadus ette seda, et asutuse juht on kohustatud korraldama töötajale vastava tuleohutusala se koolituse enne tööle asumist või töö vahetamisel töökohal ning vähemalt üks kord aastas

töötajatele õppuse evakuatsiooni ja tulekahju korral tegutsemise kohta. Õppusele kaasatakse kogu personal ja hoones viibivad lapsed. (Tuleohutuse seadus, 2010)

Sarnaselt praegusele evakuatsiooniõppuse nõudele, oli see kohustuslik ka nõukogude ajal. Šuvalov (1977, lk 45) kirjeldab, et lasteaedadel peab olema evakueerumisplaan, mis töötatakse lasteasutuse juhataja juhtimisel aeg-ajalt praktiliselt läbi ning lasteasutused on tuletõrjeorganite järjekindla kontrolli all. Lasteasutuste ülevaatamisel pöörati erilist tähelepanu sellele, kas personal on tuleohutusalaselt teadlik. Personal pidi oskama kasutada tulekustutit, anda vett tuletõrje-sisekraanist ning oskama tuletõrjet välja kutsuda.

Selleks, et õppijal omandatud teadmised kinnistuks ja teatud situatsioonis meenuks, on mõtetegevusel väga tähtis koht. Kidron (1997, lk 57) ütleb, et õppimisega treenitakse ja lihvitakse mõtlemisvõime erinevaid külgi. Probleemide püstitamisel, analüüsimisel ja lahendamisel mängib olulist rolli vaimne aktiivsus. Intuitsioon, loovuse osakaal, probleemide tegevusliku lahendamise tähtsus sõltub terviknägemisest ja tarmukast käsitlemise oskusest.

Kidron (1994, lk 193) kirjeldab, et laisk mõistus jääb uues situatsioonis jänni ning meenutab vaid tuttavaid lahendusi, mis võiksid suurepäraselt sobida mõnele vanale probleemile, kuid selles situatsioonis ei kõlba. Järgneb info juurdehankimine, analüüsimine ja varasemate lahendusvariantide kombineerimine. Taba (2015, lk 326) arvamuse kohaselt ei saa õppekava olla kogu õppeprotsessi materjali kogumik, sest õppekava on selline, milliseks ta praktikas kujuneb. Praktika on erinev ja seda ei saa alati ette näha ega kavandada.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et iga-aastase õppuste eesmärk on kinnistada, arendada, analüüsida ning sünteesida õpitud. Vastavalt sellele viiakse läbi õppusi ja tõstetakse teadlikkust.

1.4 Tuleohutuslaselise teadlikkuse kujundamine

Rogers (2003, p. 169) kasutab teadlikkuse kujunemisel innovatsiooni difusiooni teooriat ning nimetab uuenduste levikut ehk teadlikkuse saavutamist protsessiks, kus sotsiaalse süsteemi liikmed saavad uuendustest teadlikuks ja hakkavad seda siis kasutama või mitte. Tema teoorial on viis staadiumit: teadmine ehk arusaam tekib siis, kui indiviid puutub kokku uuendustega ja saab aru kuidas see toimib, veendumine, mis tekib siis, kui indiviidil kokkupuutel uuendustega tekib kas meeldiv või ebameeldiv tunne, otsustamine leiab aset siis, kui indiviid osaleb uuendusprotsessis ja teeb valikud, kas ta võtab valikud omaks või mitte, kasutuselevõtmine toimub siis, kui indiviid võtab uuenduse omaks ning rakendab seda

reaalses olukorras ning kinnitamine, mis tähendab, et inimene vajab uuenduslikule otsusele kinnitust, et tema otsusega ei kaasne midagi negatiivset.

Teadlikkuse kujunemisest on kirjeldanud Stern *et al.* (1999, p. 83), kes Schwarzi loodud normi aktiveerimise teooriast arendas edasi väärtuste-uskumuste-normi teooria. Teooria baseerub indiviidi väärtustele, uskumustele ja isiklikele normidele. Sulandumine sotsiaalsetesse normidesse toimub läbi indiviidi teadliku arengu. Sterni ja tema kolleegide poolt välja töötatud teooria koosneb kolmest faktorist. Stern (2000, pp. 412) kirjeldab faktoreid, milleks on: altruistlikud, egoistlikud ning biosfäärilised väärtused. Uskumused, mis tekivad ökoloogilisest maailmavaatest ning millega kaasneb ebasoodsatest tagajärgedest tulenev teadlikkuse areng, tajutud võimalus ohtu vähendada ja omistatud vastutustunne. Normid, mis arenevad isiklikest moraalinormidest ja kohusetundest. Ka Päästeameti strateegia 2015-2025 üheks tegevussuunaks on elanikkonna ohutusalase teadlikkuse suurendamine, mida on võimalik rakendada kasutades väärtuste-uskumuste-normi teooriat (Päästeamet, 2014).

Et strateegilised tegevussuunad toimima hakkaksid, tuleb muutustega toime tulemiseks omandada uusi teadmisi. Koemets (1979, lk 7) kirjeldab õppimist kui kohanemisahtust, mille abil organism suudab end kaitsta ja tasakaalustada, nii et elu oleks mugavam. Õppimiseks on vaja vastu võtta muljeid ja informatsiooni, säilitada ning edasises elus kasutada. Informatsiooni vastuvõtmine sõltub inimese tähelepanelikkusest, meelte teravusest ja varasemast kogemusest. See vaatekoht seab eriti tähtsaks kohale teadlikkuse, sest õppijal peab olema selge, mida ja kuidas ta kavatseb õppida. Teadlikkuse kujunemisel läbi õppimise omavad tähtsat rolli kaaslased, grupp, kuhu inimene kuulub või isegi kaugemad inimesed.

Uudeberg (2009, lk 27) toob oma magistriväitekirjas esile, et teadlikkusel on seos uskumuste ja hoiakutega, sest väga madala teadlikkusega indiviidid ei muuda oma vaateid sel põhjusel, et sõnum ei jõua nendeni, väga kõrge teadlikkusega indiviidid omavad aga juba oma väljakujunenud uskumusi, mida vastuvõetavad sõnumid mõjutada ei suuda. Keskmise teadlikkusega indiviidid on kõige altimad oma vaateid muutma. Ehk siis Uudebergi sõnul on teadlikkuse kujunemine mõjutatud uskumustest ja hoiakutest.

Siseministeeriumi poolt 2012 aastal tellitud „Tule-, vee- ja liiklusohutuse alase ennetusuuringu“ lõppraportis kirjeldatakse tuleohutusalaste uuringute tulemusi 2007-2011 aastal. Tuleohutusalase teadlikkuse kujundamiseks ja tõstmiseks on alates 2007 aastast

korraldatud elanikkonnale kampaaniaid. Ülevaade hõlmab varasemaid ennetustöö alaseid kampaaniaid ja uuringuid ja uuringu tulemusi tuleohutuslase info ja teadlikkuse jõudmisest inimesteni (Siseministeerium, 2012, lk 42-48).

Esimesed sammud teadlikkuse kujundamiseks tehti 2007 aasta kevadel korraldatud kampaaniaga „Suitsuandur päästab elusid“. Kui enne kampaaniat oli suitsuandur olemas 67% inimestel, siis pärast kampaaniat oli inimeste teadlikkus märgatavalt suurenenud ja suitsuandur oli kodudes 84% inimestel. Järgnes 2008 aasta kevadel elanikkonna teadlikkuse tõstmiseks korraldatud kampaania „Suits tapab hääletult“, mille teadlikkuse indeksit kahjuks ei uuritud. Edasine talvine kampaania „Kaotad minutid, kaotad elu“, edastas elanikele sõnumi, et tulekahju areneb eluohtlikuks viie minutiga ja suitsuandur päästab. Seda fakti teadis 44% inimestest. 2008 aasta oli parandanud varasema perioodiga võrreldavaid elanikkonna tuleohutuslase teadlikkust ning käitumist kirjeldavaid näitajaid. 2009 aasta kevad-talvel uuriti 2008 aasta kampaania tulekahju arengu kiiruse lühemat versiooni. Elanike teadlikkus oli tõusnud 44%-lt 50%-le. Suvine kampaania „Elupäästev suitsuandur muutub kohustuslikuks“ kogumärgatavus tõusis koguni 91%-ni. 2009 aasta oli parandanud elanikkonna tuleohutuslase teadlikkust tõusvas joones. 2010 aasta sügisel jätkati elanikkonna teadlikkuse tõstmist ning uuriti kampaania „Suitsuanduri hooldamine“ käigus hooldust puudutavaid teadmisi ning küsitleti ka tulekahju arengu kiirust puuduvat teadlikkust, mis oli võrreldes 2009 aastaga langenud nüüd 46%-le. 2011 aasta sügiskampaaniaga „Suitsuanduri kampaania, aita vanemaid“ sihtgrupiks olid tööealised inimesed, kelle vanematel või lähedastel on vanusest tulenevate iseärasuste tõttu suitsuanduri paigaldamine ja patarei vahetus probleemiks. Analüüsi tulemusena selgus, et suitsuanduriga varustatud leibkondade arv on tõusnud 94%-ni. Uuringutest järeldub, et Eesti asub geograafiliselt õnnetuste seisukohalt soodsas keskkonnas. Eelkõige sellepärast, et meie kliimavööde määrab väga pika kütteperioodi ning suvised ohud nagu kulupõletamine ja metsatulekahjud on sagedased. Samuti kujundab rolli sotsiaalne ja majanduslik arengutase – vaesus, alkohol, hoonete korrasolek. Tuleb keskenduda erinevate kampaaniate ja ennetustegevustega inimeste hoiakute ja käitumise kujundamisele, rõhudes inimeste endi vastutusele, tuleohutuse oskuste ja teadmiste õpetamisel (Siseministeerium, 2012, lk 42-48).

Ettevõtete ja asutuste esindajate teadlikkust uuris sotsiaal- ja turu- uuringute firma Saar Poll, kes viis 2010 aasta juunis Siseministeeriumi tellimisel läbi tuleohutusjärelvalve rahulolu uuringu, mille eesmärgiks oli välja selgitada tuleohutusnõuete teadlikkuse tase, hinnangud

tuleohutunõuetele, ülevaatus vajalikkusele ning rahulolu tuleohutusjärelvalve ametnike tööle. Uuringu tulemustest ilmses, et asutuste ja esindajate teadlikkus tuleohutusnõuetest on nende endi hinnangul väga kõrge (98,4%) ning tuleohutusnõuetest arusaadavus samuti (96,8%), kuid esines neid, kellel oli viimasest tuleohutusalasest koolitusest 5-10 aastat möödas. Ohutuse tagamise seisukohalt peetakse tuleohutusnõuete täitmist vajalikuks (Saar Poll, 2013, lk 3-11).

Märja et al. (2003, lk 49) sõnade kohaselt toimub õppimine ja õpetamine ka koolituse kaudu. Täiskasvanute koolitusena käsitletakse organiseeritud õppetegevust täiskasvanutele, mis toetab inimese arengut ja toimimist ühiskonnas toimetulekuvõime paranemise kaudu. Kõverjalg (1996, lk 21) rõhutab, et õpe mõjutab õppijate sotsiaalset arengut. Kõige rohkem mõjutab inimese arengut kasvatus, peamiselt aga enesekasvatus. Olulisemaks peab ta tegevuse analüüsimist, objektiivset hinnangut, reageeringut ja oma õpitegevuse otstarbekat organiseerimist.

Meister ja Willyerd (2010, lk 164-165) leiavad, et organisatsioonid peavad leidma viisi inimeste arendamiseks, pakkudes oskuseid ja teadmisi siis, kui neid vajatakse. Tuleb määratleda sotsiaalse õppe kui teadmiste ja oskuse omandamise selliste meetoditega, mis põhinevad koostööl, on vahetud, asjassepuutuvad ja esitatud inimeste isikliku töökeskkonna kontekstis. Sotsiaalne õpe hõlmab sotsiaalmeediat, mängimist, reaalselt tagasisidet ja õppimise meetodit. Märja et al. (2003, lk 221) sõnade kohaselt peab kaasnema muutustega ühiskonnas ka radikaalselt uus lähenemine koolitusele, sest tuleviku võtmeks on inimesed ja nende teadlikkus.

Seega tuleohutusalasest teadlikkuse kujunemisel mängivad suurt rolli organisatsiooni poolt pakutavad õppemeetodid. Meetodid peavad olema innovaatilised ja toetama inimese arengut teadmiste ja oskuste omandamisel.

2 EMPIIRILINE UURING IDA-JA LÄÄNE-VIRUMAA LASTEAEDADES.

2.1 Uurimustöö metoodika ja uurimisobjekti kirjeldus

„Eesti turvalisuspoliitika põhisuundades aastani 2015“ on tuleohutuma keskkonna tagamine, mis on planeeritud kahe eesmärgi abil: teavitada elanikkonda suitsuanduri vajalikkusest ning suurendada elanike teadlikkust, kuidas käituda tuleohutult (Siseministeerium, 2015).

Päästeameti strateegia 2015-2025 (2014, lk 37) järgi asetatakse ennetustöö rõhk lastele ja noortele. Strateegia elluviimiseks tuleb tõhustada ja täiendada tuleohutusala teadlikkust lasteaia personalil, kes omakorda oskavad õpitu lasteni viia.

Tulenevalt turvalisuspoliitika põhisuundadest, uurib autor Virumaa lasteaedades töötava personali tuleohutusala teadlikkust. Lasteaedades on eelkooliealised lapsed, kes ei suuda adekvaatselt ohtusid hinnata ega tulekahju korral käituda. Tulekahju korral on vastutus ja oskuslik käitumine lasteaia töötaval personalil ning sellepärast peab personal olema koolitatud ja oskama käituda tulekahju korral. Töö autor eeldab, et kui lasteaia töötav personal on tuleohutusalaselt koolitatud, oskavad nad ohuolukorras teadlikult käituda. Lapsed jälgivad õpetajate oskuslikku käitumist ning vaatlemise ja jäljendamise teel kujuneb nende käitumismudel. Et teooria rakenduks, on väga oluline tahtmine muutusi ellu viia. Soov muutusteks tuleb keskkonnast ja ümbritsevast ning keskkond on see, mida tuleb muuta.

Lõputöö eesmärk on selgitada välja Virumaa lasteaedades töötava personali tuleohutusala teadlikkus ja oskused tulekahju korral tegutsemiseks ning teha ettepanekud tuleohutusala teadlikkuse ja tulekahju korral tegutsemise oskuste suurendamiseks.

Uurimismeetodina kasutab autor kvantitatiivset uurimismeetodit, millega kaardistatakse tuleohutusala teadlikkus lasteaia. Kvantitatiivse uurimisviisi puhul uuritakse üldkogumit, mille moodustab Lääne- ja Ida-Virumaa lasteaedades töötav personal. Andmekogumismeetodina kasutatakse küsimustikku. Hirsjärvi *et al.* (2004, lk 184) kirjeldavad, et küsimustike abil võib koguda andmeid käitumise, tegevuse, teadmiste, väärtuste, suhtumiste ja arvamuste kohta. Küsimustik lasteaia töötajatele koostatakse autori poolt, toetudes töö teoreetilisele osale ja Päästeameti poolt 2013-2014 koostatud koolitusprogrammile (Päästeamet, 2013).

Päästeameti õpetajatele koostatud koolitusprogrammi kasutati 2013-2014 aastal. Sellega pakuti koolitusteenust kõigile õpetajatele. Koolitusprogramm koosnes tuleohutuse ja veeohutuse moodulist. Tuleohutuse moodul hõlmas tuleohutusosalast teadlikkust ja selle suurendamist. Koolituse eesmärgiks oli tõsta täiskasvanute tule- ja veeohutusosalast teadlikkust ning anda neile oskusi ning kindlustunnet õnnetuste ennetamiseks ja hakkama saamiseks. Koolituse läbiviimine koosnes loengust, arutelust, grupitööst ja situatsiooni läbimängimisest. Koolitusel käsitleti nelja teemat, milleks olid: tuleohutusosalane teadlikkus (tulekahju olemus ja selle areng, tuleõnnetuste põhjused ja nende ennetamine, tulekahju avastamiseaadmed, tulekahjule reageerimine, tuleohutusosalased õigusaktid ja neist tulenevad kohustused), tulekahju korral käitumine ja tegutsemine (inimeste päästmine ohustatud alast, tulekahju teate edastamine Häirekeskusesse ja selle sisu, inimeste teavitamine tulekahjust, tulekahjusignalisatsiooni kasutamise põhimõtted, evakuatsioonimärgistus, evakuatsioonitee läbimine ja märgistuse jälgimine, ohutu evakuatsiooni põhimõtted), koduste ohtude hindamine (ankeedi täitmine ja koduse olukorra hindamine, arutelu koolitajaga) ja kokkuvõte (Päästeamet, 2013).

Virumaal on 96 eelkooliealiste laste haridusasutust, millest Lääne-Viru maakonnas on 37 lasteaeda ja Ida-Viru maakonnas 59 lasteaeda. Õpetajatele mõeldud koolitusprogrammi läbisid Lääne-Virust 41 osalejat ja Ida-Viru maakonnast 16 osalejat. Arvestades sellega, et Virumaal on 96 lasteaeda ning igas lasteaias töötab vähemalt 10 õpetajat, on koolitatute arv väga väike. On see tingitud huvi puudumisest, teadmatuses ehk siis teadlikkuse puudumisest, seda autor öelda ei oska. Kuna 2013-2014 aasta täiskasvanutele mõeldud ohutusosalase koolitusprojekti läbinuid on vähe, küsitleb töö autor kõigi Virumaa lasteaedade töötavat personali ning tegemist on kõikse valimiga.

Küsimustik koosneb kuuest teemaplokist: esimeses osas kajastatakse vastajate üldandmeid, teises osas hinnatakse vastajate teadmisi tuleohutuspaigaldiste kohta, kolmandas osas uuritakse käitumist tulekahju korral, neljandas osas selgitatakse välja personali tuleohutusosalased teadmised, viiendas osas uuritakse personali tuleohutusosalaseid arvamusi ja kuundas osas selgitatakse välja tuleohutusosalase info saamise kanalid.

Uuring viidi läbi 07.03.2016-16.03.2016, kasutades kvantitatiivset meetodit. Ghauri ja Gronhaug (2004, lk 98) leiavad, et sellise meetodi eeliseks on individuaalsete andmete

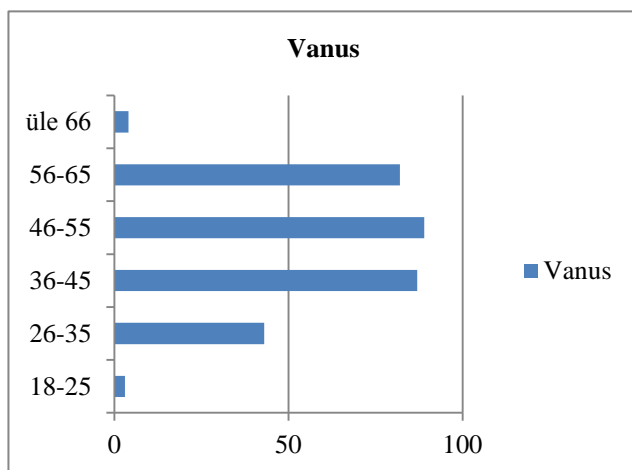
kogumise, koondamise ja analüüsimise tulemuslikkus. Küsitlus viidi läbi veebiküsitlusena, kuna eeliseks on andmete kogumise kiirus. Küsimustik laeti üles portaali Ankeet.ee 07.03.2016 ning vastamise tähtaeg oli kuni 16.03.2016.

Küsimustik edastati e-postiga kõigile 96-le maakonna lasteaedade direktoritele. Küsimustikule lisati kaasa selgitav kiri uurimustöö kohta ning palve edastada link lasteaias töötavale personalile või anda võimalus täita küsimustik direktorite arvutis. Lisaks eelnevale, saadeti kahel korral vastuste kogumise perioodil direktoritele meeldetuletus küsimustikule vastamiseks ning helistati läbi kõik 96 lasteaeda. Küsimustik koostati arvestades regiooni eripära nii eesti- kui ka venekeelsena.

Uurimustöö valimiks oli 2713 töötajat. Erinevatele küsimustele oli vastajate arv mõneti erinev. Kõigile küsimustele vastas ligikaudu 300 inimest. Kuivõrd tegu on valimiga üldkogumist, siis vaatamata protsentuaalselt väikesele vastajate arvule, leiab autor, et uuringus osalenute struktuur vastab üldkogumi struktuurile, mille kohta järeldusi tehakse ja on selle suhtes esinduslik, sisaldades kõiki olulisemaid ametikohti.

2.2 Uurimustulemuste kokkuvõte

Küsimustiku **esimene** osa on informatiivne. Autori andmetel töötab Virumaa lasteaedades 2713 töötajat, millest Lääne-Viru maakonnas asub 661 ja Ida-Viru maakonnas töötab 2052 lasteaia töötajat. 301 vastaja hulgas on 31 direktorit, 16 õppealajuhatajat, 22 juhiabi, 176



lasteaia õpetajat, 25 abiõpetajat ja 33 abipersonali töötajat. Elukohaks määras 297 töötajast Lääne-Viru maakonna 137-l ning Ida-Viru maakonna 160 korral. 297 vastaja hulgas on 12 meest ja 285 naist. 301 vastaja keskmine vanus on 51,3 (vt joonis 1). 299 vastaja hulgas on 176 eestlast, 112 venelast ja 11 muu rahvuse esindajat.

Joonis 1. Vastajate vanus (autori koostatud)

Küsimustiku **teise** osa eesmärk on välja selgitada personali teadmised tuleohutuspaigaldistest ja nende kasutamisoskustest. Antud osa sisaldab tabelit, milles on viis vastusevarianti: „Tean,

olen juhendatud“, „Arvan, et tean, ei ole juhendatud“, „Ei ole juhendatud“, „Mis see veel on“ ning „Ei tea“. Lisaks on peale tabelit toodud kontrollküsimustena kaheksa väidet tuleohutuspaigaldiste kasutamise kohta, millest üks on õige ja teine vale. Kontrollküsimused on esitatud selleks, et kui vastaja tabelis väidab tuleohutuspaigaldiste kasutada oskamist, siis nüüd tuginetakse reaalsele kasutamisoskusele, mis eeldab spetsiifilisi teadmisi ehk siis tuleohutusosalast teadlikkust. Teise osa tabeli vastuste statistilised arvnäitajad on toodud tabelis 1.

Tabel 1. Teadmised tuleohutuspaigaldiste ja nende kasutamise kohta (autori koostatud)

	Tean, olen juhendatud	Arvan, et tean, ei ole juhendatud	Ei ole juhendatud	Mis see veel on	Ei tea	Kokku
1	241 vastajat	55 vastajat	4 vastajat	0	1 vastaja	301 vastajat
2	283 vastajat	13 vastajat	3 vastajat	0	1 vastaja	300 vastajat
3	171 vastajat	61 vastajat	40 vastajat	2 vastajat	27 vastajat	301 vastajat
4	187 vastajat	54 vastajat	33 vastajat	2 vastajat	25 vastajat	301 vastajat
5	190 vastajat	59 vastajat	27 vastajat	1 vastaja	23 vastajat	300 vastajat
6	263 vastajat	27 vastajat	5 vastajat	1 vastaja	5 vastajat	301 vastajat
7	247 vastajat	33 vastajat	10 vastajat	2 vastajat	7 vastajat	299 vastajat
8	270 vastajat	24 vastajat	3 vastajat	1 vastaja	2 vastajat	300 vastajat

Tabelis toodud väite nr 1 „Tean, kuidas kasutada tulekustutit“ põhjal leiab 296 vastajat, et teavad või arvavad, et teavad, kuidas tulekustutit kasutada. Tabeli järel olev kontrollküsimus kirjeldab tulekustuti kasutamist detailsemalt ning valida oli õige ja vale vastusevariandi vahel. Tabelis toodud väitele vastas 296 inimest õigesti, kuid kontrollküsimusele vastas 257 (86,82%) inimest õigesti. Seega on tegelik tulekustuti kasutamisoskus olemas 257 (86,82%), mitte aga 296 (98,34%) vastajal ning tulekustutit õigesti kasutamisega on probleeme.

Tabelis toodud väite nr 2 „Tean, kuidas reageerida tulekahjusignalisatsiooni (edaspidi ATS) häirele“ põhjal leiab 296 vastajat, et teavad või arvavad, et teavad, kuidas reageerida ATS häirele. Tabeli järel olev kontrollküsimus kirjeldab ATS-i häire korral tegutsemist detailsemalt ning valida oli õige ja vale vastusevariandi vahel. Tabelis toodud väitele vastas 296 inimest õigesti, kuid kontrollküsimusele vastas 236 (78,93%) inimest õigesti. Võrreldes tabelis toodud vastajate vastustega, kes väidavad, et oskavad reageerida ATS-i häirele, selgub, et tegelik teadlikkus on 236 (78,93%) mitte 296 (98,67%) vastajal ning oma teadlikkust on hinnatud kõrgemaks, kui see tegelikult on.

Tabelis toodud väitele nr 3 „Tean, kuidas käsitleda ATS keskseadet“, vastab 232 inimest, et teavad või arvavad, et teavad, kuidas ATS-i keskseadet käsitleda. Tabeli järel olev kontrollküsimus kirjeldab ATS-i keskseadmes olevat isoleeritud tsooni ning valida oli õige ja vale vastusevariandi vahel. Tabelis toodud väitele vastas 232 inimest õigesti, kuid kontrollküsimusele vastas 195 (67,24%) inimest õigesti. Võrreldes tabelis toodud vastajate vastustega, kes väidavad, et oskavad käsitleda ATS keskseadet, selgub, et tegelik teadlikkus on 195 (67,24%) mitte 232 (77,08%) vastajal ning oma teadlikkust on hinnatud kõrgemaks, kui see tegelikult on.

Tabelis toodud väitele nr 4 „Tean, kuidas lugeda informatsiooni ATS keskseadmelt“, vastab 241 inimest, et teavad või arvavad et teavad, kuidas informatsiooni lugeda. Tabeli järel olev kontrollküsimus kirjeldab tulekahju korral ATS-i keskseadmes valitsevat olukorda detailsemalt ning valida oli õige ja vale vastusevariandi vahel. Tabelis toodud väitele vastas 241 inimest õigesti, kuid kontrollküsimusele vastas 290 (97,97%) inimest õigesti. Võrreldes tabelis toodud vastajate vastustega, kes väidavad, et teavad või arvavad et teavad, kuidas informatsiooni lugeda, selgub, et reaalse olukorra hindamisel on tegelik teadlikkus 290 (97,97%) mitte 241 (80,07%) vastajal ning oma teadlikkust on hinnatud madalamaks, kui see tegelikult on.

Tabelis toodud väite nr 5 „Tean, mis on ATS-i skeem ja kuidas sellelt informatsiooni lugeda“ põhjal leiab 249 vastajat, et teavad või arvavad, et teavad, mis on ATS-i skeem ja kuidas sellelt informatsiooni lugeda. Tabeli järel olev kontrollküsimus kirjeldab ATS-i paiknemisskeeme detailsemalt ning valida oli õige ja vale vastusevariandi vahel. Tabelis toodud väitele vastas 249 inimest õigesti, kuid kontrollküsimusele vastas 248 (84,35%) vastajat õigesti. Võrreldes tabelis toodud vastajate vastustega, kes väidavad, et, teavad või arvavad, et teavad, mis on ATS-i skeem ja kuidas sellelt informatsiooni lugeda selgub, et

tegelik teadlikkus on 248 (84,35%) mitte 249 (83%) vastajal ning teadlikkus ja oskused on üsna võrdsed.

Tabelis toodud väite nr 6 „Tean, milleks on mõeldud turvavalgustus“ põhjal leiab 290 vastajat, et teavad või arvavad, et teavad, milleks on mõeldud turvavalgustus. Tabeli järel olev kontrollküsimus kirjeldab turvavalgustust detailsemalt ning valida oli õige ja vale vastusevariandi vahel. Tabelis toodud väitele vastas 290 inimest õigesti, kuid kontrollküsimusele vastas 87 (28,81%) inimest õigesti. Võrreldes tabelis toodud vastajate vastustega, kes väidavad, et teavad või arvavad, et teavad milleks on mõeldud turvavalgustus, selgub, et tegelik teadlikkus on 87 (28,81%) mitte 290 (96,35%) vastajal ning teadlikkust on hinnatud tunduvalt kõrgemaks, kui see tegelikult on.

Tabelis toodud väite nr 7 „Tean, mis funktsioon on tulekahju teatenupul“ põhjal leiab 280 vastajat, et teavad või arvavad, et teavad, mis funktsioon on tulekahju teatenupul. Tabeli järel olev kontrollküsimus kirjeldab tulekahju teatenuppu detailsemalt ning valida oli õige ja vale vastusevariandi vahel. Tabelis toodud väitele vastas 280 inimest õigesti, kuid kontrollküsimusele vastas 254 (85,52%) inimest õigesti. Seega teab tulekahju teatenupu funktsiooni 254 (85,52%), mitte aga 280 (93,65%) vastajat ning teadlikkust on hinnatud kõrgemaks, kui see tegelikult on.

Tabelis toodud väite nr 8 „Tean, mis funktsioon on tuletõkkeuksel“ põhjal leiab 294 vastajat, et teavad või arvavad, et teavad, mis funktsioon on tuletõkkeuksel. Tabeli järel olev kontrollküsimus kirjeldab tuletõkkeust detailsemalt ning valida oli õige ja vale vastusevariandi vahel. Tabelis toodud väitele vastas 294 inimest õigesti, kuid kontrollküsimusele vastas 293 (98,65%) inimest õigesti. Võrreldes tabelis toodud vastajate vastustega, kes väidavad, et teavad või arvavad, et teavad milleks on mõeldud tuletõkkeuks, selgub, et tegelik teadlikkus on 293 (98,65%) mitte 294 (98%) vastajal ning teadlikkus on küllaltki kõrge.

Küsimustiku **kolmanda** osa eesmärk on välja selgitada tulekahju korral tegutsemise teadlikkus. Kolmas osa koosneb väidetest, kuidas mingites tegevussituatsioonides käituda. Kõigepealt palutakse vastajatel valida esmane tegevus evakuatsioonihäire korral ning 312-st vastajast valis 270 töötajat (86,54%) õige tegevuse, kuid 42 (13,46%) vastajatest valis esmaseks tegevuseks vale variandi. Edasi paluti vastajatel järjestada tegevused kogunemiskohas. 291-st vastajast valis esmaseks tegevuseks õigesti 252 vastajat (86,60%)

ning valesti valis 39 (13,40%) vastajat. Teise tegevuse valis 292-st vastajast õigeks tegevuseks 239 (81,85%) ning valesti vastas 53 (18,15%). Kolmanda õige tegevuse valis 288-st inimesest 272 (94,44%) valesti vastas 16 (5,56%). Väitele „Tulekahju korral helistan“ olid vastajatel kõige paremad tulemused, sest numbrit 112 tundsid 298-st vastajast 297 (99,66%) ning teadsid, kuhu helistada tulekahju korral. Valesti vastas 1 (0,34%) inimene. Väitele „Tulekahju korral lülitatakse ventilatsioonisüsteem välja“ vastas 293 vastajat ning 268 (91,47%) vastajatest teadis, et see on õige väide, kuid 25 vastajat (8,53%) inimestest vastasid valesti. Väitele „Tulekahju korral peab ruumist väljudes sulgema ukсед ja aknad“ vastas 298 vastajat ning 287 (96,31%) vastajatest teadis, et see on õige väide, kuid 11 (3,69%) inimest vastas väitele valesti. Väitele „Koridoris olevast suitsust ei või läbi minna“ vastas 296 vastajat, kellest 258 (87,16%) teadsid, et seda teha ei tohi, kuid 38 (12,84%) vastasid valesti ning läheksid tulekahju korral koridoris läbi suitsu. Väidet „Hoonest väljumiseks kasutan lühemat evakuatsiooniteed, ka siis kui see on suitsu täis“ ei pidanud õigeks 299-st vastajast 291 (97,32%). Ainult 8 (2,68%) inimest pidas seda väidet õigeks ning vastasid valesti. Väitele „Kogunemiskohas loeb õpetaja lapsed üle ning võrdleb rühmapäevikus olevate laste nimekirjaga“ vastas 297 vastajat ning 292 (98,32%) pidas antud väidet õigeks. Ainult 5 (1,68%) inimestest ei näinud vajadust laste ülelugemiseks, kuna nad teavad, kes on lasteaias ning kes mitte ning vastasid valesti. Keskmiselt vastas kolmanda ploki küsimustele 296,6 inimest ja keskmine tulekahju korral tegutsemise teadlikkus on 91,97%. Seega võib lugeda, et teadmised tulekahju korral tegutsemise kohta on head.

Küsimustiku **neljanda** osa eesmärk on selgitada välja teadmised üldisest tuleohutusest. Küsimustik koosneb tabelis olevast seitsmest väitest, millele on võimalik vastata „Olen nõus“, „Ei tea“ ja „Ei ole nõus“. Neljanda osa tabeli vastuste statistilised arvnäitajad on toodud tabelis 2.

Tabel 2. Teadmised üldisest tuleohutusest (autori koostatud)

	Olen nõus	Ei tea	Ei ole nõus	Kokku
1	292 vastajat	4 vastajat	3 vastajat	299 vastajat
2	34 vastajat	12 vastajat	254 vastajat	300 vastajat
3	36 vastajat	49 vastajat	213 vastajat	298 vastajat

4	278 vastajat	5 vastajat	14 vastajat	297 vastajat
5	28 vastajat	45 vastajat	224 vastajat	297 vastajat
6	276 vastajat	18 vastajat	5 vastajat	299 vastajat
7	194 vastajat	84 vastajat	22 vastajat	300 vastajat

Tabelis toodud väitele nr 1 „Korraldame igal aastal evakuatsiooniõppuseid“ vastas 299 vastajat, nendest 292 vastajat (97,66%) väidavad, et nende asutuses korraldatakse igal aastal evakuatsiooniõppuseid. Ülejäänud 7 (2,34%) vastajat väidavad, et ei tea või ei ole nõus.

Samas tabelis olevas väitega nr 4 „Osalen igal aastal evakuatsiooniõppustel“ nõustub 297-st vastajast 278 (93,60%). Ülejäänud 19 (6,40%) vastajat väidavad, et ei tea või ei ole nõus. Eelnevast kahest väitest (väide nr 1 ja 4) võib järeldada, et lasteaedades töötav personal korraldab üldjuhul igal aastal evakuatsiooniõppuseid ning osaleb nendes.

Väitele nr 2 „Tulekahju korral peab sulgema ainult tuletõkkeuksed, tavalisi uksi ei pea sulgema“ vastas 300 vastajat ning 34 (11,33%) vastajatest nõustub vale väitega. Ülejäänud 266 (88,67%) vastajat väidavad, et ei tea või ei ole nõus. Vastused kinnitavad, et teadlikkus on puudulik.

Väitele nr 3 „On olnud juhuseid, kus häirekellade tööle rakendumisel ei kontrollita, kas tegu on tulekahju või valehäirega“ nõustub 298-st vastajast 36 (12,08%). Ülejäänud 262 (87,92%) vastajat väidavad, et ei tea või ei ole nõus.

Väitele nr 5 „ATS tsoonid tuleb välja lülitada, kui andurid lähevad pidevalt häiresse“ nõustub 297-st vastajast 28 (9,43%). Ülejäänud 269 (90,57%) vastajat väidavad, et ei tea või ei ole nõus. Väidete nr 3 ja 5 tulemustest selgub, et teadmised ATS-i kohta on puudulikud

Väidet nr 6 „Tean, kui kaugel on lähim komando“ nõustus 299-st vastajast 276 (92,31%). Ülejäänud 23 (7,69%) vastajat väidavad, et ei tea või ei ole nõus. Tulemus on hea, kuid võiks olla parem.

Väidet nr 7 „Tean, kustkohast vajadusel vool välja lülitada“, teadis 300-st vastajast 194 (64,67%). Ülejäänud 106 (35,33%) vastajat väidavad, et ei tea või ei ole nõus. Vastustest saab järeldada, et teadlikkus on puudulik ning elektrikilbi asukohta ei teata.

Küsimustiku **viienda** osa eesmärk on uurida personali arvamusi tuleohutusest. Selleks esitas autor kümme erinevat tuleohutusala väidet, vastusevariantidega „Jah“, „Ei“ või „Ei tea“. Autor eeldab, et personal vastab väidetele ning neist selgub personali tegelik arvamus tuleohutusest. Küsimustiku viienda osa tabeli vastuste statistilised arvnäitajad on toodud tabelis 3.

Tabel 3. Tuleohutusala arvamused (autori koostatud)

	Jah	Ei	Ei tea	Vastajaid kokku
1	6 vastajat	291 vastajat	2 vastajat	299 vastajat
2	7 vastajat	288 vastajat	5 vastajat	300 vastajat
3	274 vastajat	19 vastajat	6 vastajat	299 vastajat
4	2 vastajat	289 vastajat	8 vastajat	299 vastajat
5	5 vastajat	279 vastajat	14 vastajat	298 vastajat
6	264 vastajat	20 vastajat	16 vastajat	300 vastajat
7	52 vastajat	216 vastajat	31 vastajat	299 vastajat
8	31 vastajat	258 vastajat	7 vastajat	296 vastajat
9	35 vastajat	252 vastajat	9 vastajat	296 vastajat
10	150 vastajat	50 vastajat	100 vastajat	300 vastajat

Väitega nr 1 „Evakuatsiooniõppused on ajaraiskamine“ nõustus 299-st vastajast 6 (2,01%). Ülejäänud 293 (97,99%) vastajat vastasid ei või ei tea asjast midagi.

Väitega nr 3 „Meie lasteaias toimuvad igal aastal evakuatsiooniõppused“ nõustus 299-st vastajast 274 (91,64%). Ülejäänud 25 (8,36%) vastajat vastavad ei või ei tea asjast midagi. Küsimustiku neljandas osas esitas autor sama väite sõnastades väite (nr 1) „Korraldame igal aastal evakuatsiooniõppuseid“ ning siis vastas eelnevalt 299-st vastajast 292 (97,66%) ning ülejäänud 7 (2,34%) vastajat vastasid ei või ei tea asjast midagi.

Väitega nr 9 „Meie lasteaias ei korraldata igal aastal evakuatsiooniõppuseid“ nõustus 296-st vastajast 35 (11,82%) vastajat, ülejäänud 261 (88,18%) vastajat vastasid ei või ei tea asjast midagi. Millest vastuste erinevus tuli, autor öelda ei oska, sest küsimustikus on kasutatud kogu aeg terminit „evakuatsiooniõppus“.

Väitega nr 2 „Minu tööl kasutatavas keeles on väga raske tuleohutuselast infot saada“ ei nõustu 300-st vastajast 293 (97,67%), ülejäänud 7 (2,33%) vastajat vastasid ei või ei tea asjast midagi. Vastustest saab järeldada, et tuleohutuselase info kättesaamisega probleeme ei ole.

Väitega nr 4 „Turvavalgustus on mõttetu, võtab palju voolu, välja oskab igauks minna ilma selletagi“ ei nõustu 299-st vastajast 297 (99,33%), ülejäänud 2 (0,67%) arvasid, et turvavalgustus on mõttetu. Vastustest saab järeldada, et turvavalgustust ei peeta mõttetuks, pigem vajalikuks.

Väitega nr 5 „Kardan, et meie lasteaias võib tulekahju puhkeda, kuna tuleohutusega ei ole kõik korras“ nõustus 298-st vastajast 5 (1,68%). Ülejäänud 293 (98,32%) vastajat vastasid ei või ei tea asjast midagi. Vastustest saab järeldada, et lasteaedade tuleohutuses ollakse kindlad ning ei kardeta tulekahju puhkemist.

Väitega nr 6 „Mul on piisavalt teadmisi võimalikest ohtudest, mille tagajärjel võib tulekahju tekkida“ nõustus 300-st vastajast 264 (88%) vastajat, et neil on teadmised olemas. Ülejäänud 36 (12%) vastajat vastasid ei või ei tea asjast midagi. Vastustest saab järeldada, et ohtude tundmine võiks kõrgem olla.

Väitega nr 7 „Elektrijuhistik ei põhjusta tuleohtu“ nõustus 299-st vastajast 52 (17,39%) ning vastas seega valesti. Ülejäänud 216 (72,24%) ei olnud väitega nõus ja 31 (10,37%) inimest ei tea asjast midagi. Vastustest saab järeldada ainult seda, et inimeste teadlikkus on väga madal.

Väitega nr 8 „Meie lasteaed ei pea tuleohutuselastest reeglitest kinni“ nõustus 296-st vastajast 31 (10,48%). Ülejäänud 258 (87,16%) ei olnud väitega nõus ja 7 (2,36%) inimest ei tea asjast midagi. Vastustest saab järeldada, et rikkumisi esineb ning selle väitega mittenõustujate protsent peaks 100 olema.

Väidet nr 10 „Päästeala infotelefonilt 1524 saab tuleohutuselast infot“ teadsid 300-st 150 (50%) vastajates. Ülejäänud 150 (50%) ei olnud väitega nõus või ei tea asjast midagi. Infotelefoni tundmise teadlikkus on väga madal.

Küsimustiku **kuuendas** osas uurib autor lasteaia personali tuleohutuselase info kanaleid. Eesmärk on saada teada, milliseid kanaleid pidi jõuab tuleohutuselane info lasteaedades töötava personalini. Vastata saab kaheksa infokanali kohta „Väga sageli“, „Sageli“, „Mõnikord“, „Väga harva“ ja „Üldse mitte“. Küsimustiku kuuenda osa tabeli vastuste statistilised arvnäitajad on toodud tabelis 4.

Tabel 4. Tuleohutuselase info saamise kanalid (autori koostatud)

	Väga sageli	Sageli	Mõnikord	Väga harva	Üldse mitte	Vastajaid kokku
1.Ülemus	115 vastajat	110 vastajat	44 vastajat	15 vastajat	11 vastajat	295 vastajat
2. Kolleeg	39 vastajat	81 vastajat	117 vastajat	37 vastajat	15 vastajat	289 vastajat
3.Ajakirjandus	52 vastajat	80 vastajat	106 vastajat	41 vastajat	13 vastajat	292 vastajat
4.Korstna-pühkija	20 vastajat	29 vastajat	60 vastajat	44 vastajat	138 vastajat	291 vastajat
5.Televiisor	44 vastajat	83 vastajat	105 vastajat	46 vastajat	15 vastajat	293 vastajat
6.Sõbrad	16 vastajat	49 vastajat	118 vastajat	67 vastajat	39 vastajat	289 vastajat
7.Päästjad	62 vastajat	84 vastajat	103 vastajat	32 vastajat	14 vastajat	295 vastajat
8.Koolitused	114 vastajat	111 vastajat	63 vastajat	9 vastajat	2 vastajat	299 vastajat

Kõige enam tuleohutuselast infot saab 288 (96,32%) vastajat tuleohutuselastelt koolitustelt. Järgneb 269 (91,19%) vastajat, kes märkisid kommunikatsioonikanalina oma otsest ülemust ning 249 (84,41%) inimest saab infot päästjatel. Seetõttu võib öelda, et need kolm kanalit on kõige efektiivsemad kommunikatsiooni edastamise seisukohalt. Kolleege märkis kommunikatsioonikanalina 237 (82,01%) vastajat ning ajakirjandust 238 (81,51%) inimest.

Kõige vähem tuleohutuselast infot saadakse 109 (37,46%) vastaja arvates korstnapühkijalt, sõpradelt 183 (63,32%) ning 232 (79,18%) vastaja arvates televiisorist. Üllatav on siinkohal ajakirjanduse ja televiisori väike osakaal.

2.3 Uurimustulemuste analüüs ja ettepanekud

Kuna käesoleva töö eesmärk oli selgitada välja Virumaa lasteaedades töötava personali tuleohutusalane teadlikkus ja oskused tulekahju korral tegutsemiseks ning teha ettepanekud tuleohutusalase teadlikkuse ja tulekahju korral tegutsemise oskuste suurendamiseks, siis esitab autor järgnevalt uuringu tulemuste põhjal tehtud üldistused ja järeldused, mida seotakse käesoleva töö teooriaga.

Küsimustiku **esimese** osa moodustasid vastajate üldandmed – sugu, vanus, elukoht, rahvus, ametikoht. Keskmine vastaja vanus on 51,3, eestlasi oli vastajate seas rohkem kui venelasi. Vastajaid oli rohkem Ida-Viru maakonnast.

Küsimustiku **teine** osa hõlmas tuleohutuspaigaldisi ja teadmisi nende kasutamise kohta. Lasteaia personal hindas oma teadlikkuse ATS-i häire korral tegutsemisel kõrgeks, kuid samas plokis olevatest kontrollküsimustest ilmnas, et nende tegutsemise ja teadlikkuse näitajad ei ole sugugi nii kõrged. Puudulikud olid teadmised tegevuse kohta ATS-i alarmi rakendumisel. Keskseadme ja tulekahju teatenupu kasutamine ei ole nii selge, kui vaja. Tulekustuti kasutamisoskust hinnati samuti kõrgeks. Enamik vastajaid teadis, kuidas käib tulekustuti kasutamine, kuid kontrollküsimusest ilmnas, et kustuti kasutamist kirjeldati valesti. Nagu lõputöö teooria osas on toodud (käesolev töö, lk 18), õpetati nõukogude ajal tulekustuti kasutamist teisiti kui praegusel ajal, mistõttu võivad inimesed olla kinni vananenud põhimõtetes. Eelnevast võib järeldada, et tulekustutiga kustutamist ei praktiseerita, vaid räägitakse ainult teoorias. Autor arvab, et kui tugineda ainult teooriale, praktikat sooritamata, ei kinnistu õppijale õpitav ning sellega ei saavutata soovitud tulemusi. Teooriast (käesolev töö, lk 8-9) on teada, et õpiprotsessis tuleb kasutada kompleksset näitlikustamist ning ainult üks näitlikustamise viis ei taga õppeprotsessis kunagi maksimaalset edu, seega on vajalik õppida nii teoorias kui praktikas, et saavutada maksimaalne tulemus. Kui teooriale järgneb praktiline pool, näiteks tuleohutuspaigaldisi õpitakse kasutama realselt ning iga aastane kordamine läbi õppuste viib lõpuks teadlikkuse tõusuni, siis saavutatakse lõpuks eesmärk. Kui tugineda biheivioristlikule lähenemisele (käesolev töö, lk 10), siis tulekustuti kasutamisoskus ja ATS-i häire korral tegutsemine ei tule inimesele loomulikust intelligentsusest, vaid seda peab õpetama ehk siis inimest tuleb kasvatada ja suunata oskuse omandamiseks, sest enese tundmine ja juhtimine on ellujäämise aluseks.

Küsimustiku **kolmanda** osa eesmärk on teada saada personali tulekahju korral tegutsemise oskused. Kõige suurem eksimus, mis tulemustest selgus, oli vastajate arvamus, et suitsusest

koridorist võib läbi minna. Teooriast (käesolev töö, lk 16), on teada, et vaid õppimisega suudab inimene omandada oskused ja teadlikkuse ning õppimine kestab terve elu, kuid selleks peab pidevalt omandama uusi teadmisi ja rakendama neid praktikas. Tuginedes eelpooltoodud teooriale, ei täienda töötajad oma teadmisi, vaid on mugavustsoonis. Töötajad peaksid enne praktilist õppust rääkima oma kogemustest, vajadustest ning õpetajad leidma vastava õpetamise stiili, kuidas jõuda indiviidini. Kuna inimest juhib ohuolukorras ellujäämisinstinkt, siis reaalsuses, kui koridor on mattunud suitsu, on ohutum varjuda klassiruumi ja endast muul viisil märku anda. Tulekahju korral ei tohi lubada riskikäitumist. Elukestev õpe garanteerib inimestele, sõltumata vanusest, soost, rahvusest, usulistest või poliitilistest tõekspidamistest sellise teadlikkuse ja oskuste omandamise, mis aitab saavutada kindlustunde elus ja aitab hakkama saada. Sama kinnitab ka Saar Polli „Fookusgrupiuring tuleohutusest“ (käesolev töö, lk 19), mis selgitas välja, et inimestel osutuvad puudulikuks teadmised, kuidas tulekahju või tuleohu korral käituda. Saar Polli uuringust selgus, et vastajate hinnangul tuleb tulekahju korral kiiremas korras hoonest väljuda. Puudulikud teadmised võivad olla ka antud uurimustöös põhjuseks, miks arvati, et suitsusest koridorist võib läbi minna. Sama teemat käsitleti 2013-2014 aastal korraldatud koolitusprogrammis lasteaia õpetajatele (käesolev töö, lk 25), kus käsitleti tulekahju korral käitumist ja tegutsemist. Koolitusel räägiti ka seda, et kui koridor on mattunud suitsu ja midagi ei näe, ei tohi suitsust läbi minna, vaid on turvalisem varjuda klassiruumi ning abi oodata. Kuna aga koolitanute arv oli väga väike, näitab see huvi puudumist õppimise järele. Seega tuleb rangemalt teostada järelevalvet lasteaedade üle, kontrollida evakuatsiooniõppuste kvaliteeti, sest personali teadlikkusest sõltub laste elu.

Küsimustiku **neljanda** osa eesmärk on teada saada personali üldised teadmised tuleohutusest. Vastustest selgus, et teadmised on puudulikud tuletõkkeuste, ATS-i ning elektrikilbi kohta. Läbi kognitiivse lähenemise (käesolev töö, lk 11-13), mis põhineb kogemustele ja situatsioonidele, ehk siis välisele mõjutusele, tuleb luua kontseptsioon õppimisele vaatlemise teel. Õppimist tuleb suunata jälgendamisele ning omandada sotsiaalse õppimise neli faasi, milleks on märkamine, meeldejäätmine, reprodutseerimine ja motivatsioon. Sellisel kujul võib saavutada ettenäidatud käitumise õppimise. Õppimine tuleb muuta tähenduslikuks läbi virtuaalsimulatsiooni. Sisekaitseakadeemia uurimisgrupp väidab oma uurimustöös (käesolev töö, lk 18), et tulekahju avastamiseseadmed on kasutusel olnud juba aastakümneid ja jõudnud ka kodukasutajateni, sest kiire tulekahju avastamine on väga oluline ohutuks evakueerimiseks ning võimalikult efektiivseks reageerimiseks tulekahju varajases staadiumis. Tuginedes neljanda osa tulemustele, võib järeldada, et üldised teadmised tuleohutusest ei ole head.

Teadmised peaksid kindlasti paremad olema, sest puudulike teadmistega ei osata reaalses ohuolukorras õigesti käituda ning kannatajaks on lapsed.

Küsimustiku **viienda** osa eesmärk on teada saada personali tuleohutusosalased arvamused, sest nende põhjal kujuneb üldine tuleohutusosalane teadlikkus. Puudulikuks osutusid teadmised tulekahju põhjustavatest ohtudest ning ei tunta päästeala infotelefoni. Nagu lõputöö teoorias on toodud (käesolev töö, lk 21), on indiviididele omased uskumused, mis tekivad ökoloogilisest maailmavaatest ning millega kaasneb teadlikkuse areng, tajutud võimalus ohtu vähendada ja omistatud vastutustunne. Seega vastavalt teooriale (käesolev töö, lk 23), võib järeldada, et organisatsioonid peavad leidma viisi inimeste arendamiseks, pakkudes oskuseid ja teadmisi siis, kui neid vajatakse. Sotsiaalne õpe tuleb tagada koostööga ja oskused esitada inimeste isikliku töökeskkonna kontekstis. Selleks tuleb vastavalt teooriale (käesolev töö, lk 23) keskenduda erinevate kampaaniate ja ennetustegevustega inimeste hoiakute ja käitumise kujundamisele, rõhudes nende endi vastutusele tuleohutuse oskuste ja teadmiste õpetamisel. Kampaaniate käigus saab inimesteni viia infot, mida nad peaksid kindlasti teadma, näiteks päästeala infotelefoni 1524 numbri tundmine. Konstruktivistliku lähenemisega (käesolev töö, lk 15) tuleks juhendajal luua õppeprotsessis õpitavale tähendus, edastada see tulemuslikult õppijale, et viimane kogemuste põhjal kogeks ehtsat situatsiooni ning õpiks läbi selle. Põhimõte on selles, et õppija jõuab läbi kogemuste tulemusteni. Selline õppimisviis on paindlik ja tulemuslik ning seda saaks kasutada tuleohutusosalaste arvamuste muutmiseks.

Küsimustiku **kuuenda** osa eesmärk oli välja selgitada, kust saavad inimesed tuleohutusosalast infot ning milliste kanalite kaudu see nendeni jõuab. Tuginedes teooriale (käesolev töö, lk 8) vormub inimene tausta, ehk siis ümbruse või keskkonna järgi ning inimese aruka teadlikkuse kujunemisel mängib rolli ümbritsev keskkond. Uurimustöö tulemustest järeldub, et kõige rohkem saadakse infot koolitustelt, otseselt ülemuselt ja päästjatelt. Järelikult peab personali töökeskkond muutuma teadlikumaks ning selleks eeskujuks peab olema ülemus, kes näitab eeskujuna oma töötajatele. Nagu lõputöö teoorias on toodud (käesolev töö, lk 8), selgub ka, et tegeliku kasvatus määrab kool (käteoleval juhul lasteaed) ja ümbritsev keskkond, siis see on ideaalseks kasvupinnaks tulevatele põlvkondadele, kes võtavad vastu tuleohutusosalast teavet ning suhtuvad sellesse täie tõsidusega ning õpetavad seda ka järgima järgneval põlvkonnal.

Võttes arvesse uurimustulemusi ja käesoleva töö teoreetilist osa, teeb autor järgnevad ettepanekud tuleohutusosalase teadlikkuse ja tulekahju korral tegutsemise suurendamiseks.

1. Evakuatsiooniõppustel ei piisa ainult teooriast või praktikast. Kindlasti peab järgnema teoreetilisele osale ka praktiline õppus. Saar Polli 2010 aasta uuringu faktidest (käeolev töö, lk 22-23) selgub, et mõnel asutusel on viimasest tuleohutusalasest koolitusest 5-10 aastat möödas, mis ohutuse tagamise seisukohalt ei ole mõistlik. Järelevalveametnikud peavad sellised asutused välja selgitama ning järelevalvet tõhustama. Samuti oleks vaja konkretiseerida lasteaedades valitsevat tegelikku olukorda. Lasteaedadel on kohustus teha igal aastal evakuatsiooniõppused ning koostada kokkuvõtte nende kohta. Kahjuks hetkeseis on selline, et „paber kannatab kõike“, sest asutused võivad õppuseid ise korraldada, mitte ei pea tellima teenust sisse mõnelt tuleohutusfirmalt. Järelevalvel on raske selliselt korraldatud õppuseid kontrollida ja nende kvaliteet on kaheldav. Lahendus oleks järelevalve kontrollifunktsiooni tõhustamises. Päästeameti poolseks sisenditeks oleks teostada lasteaedades iga-aastast järelevalvet, samuti kohustada neid kutsuma inspektoreid enda korraldatud õppuseid vaatlema. Kokkuvõtete tegemisel tuleks tuua välja kõik kordaminekud ja ka möödalaskmised. Nii on võimalik selgitada välja reaalsed olukorda.
2. Evakuatsiooniõppuste teoreetilises osas tuleb rohkem tähelepanu pöörata faktoritele (nt elektrijuhistik), mis põhjustavad tuleohtu, kuna küsitluse tulemused näitasid just selles valdkonnas lasteaiatöötajate teadlikkuse väga madalat protsenti. Selleks võiks kaasata elektriohutuse spetsialiste, kes toovad reaalseid näiteid, missuguseid ohte võib tekitada elekter. Seda on võimalik korraldada koos Päästeametiga, kuna järelevalve on teinud pikaajalist koostööd elektriohutuse spetsialistidega.
3. Iga-aastase õppuse programmis peaks suurem rõhk olema ATS-I. Sellest ei piisa, kui üks või kaks isikut on välja koolitatud, sest kui vastutavad isikud on majast väljas ning ATS läheb häiresse, lülitatakse alarm välja ja alles siis minnakse kontrollima. Selline teguviis on lubamatu. Ettepanek on selline, et iga-aastastel evakuatsiooniõppustel peaks olema ka ATS-i koolitusi. Iga aastaste õppuste käigus kinnistatakse õpitu ning sellega saavutatakse teadlikkuse tõus.
4. Personalile tuleb selgeks õpetada päästeala infotelefon 1524. Päästeamet on teinud väga produktiivset tööd, teadvustamaks laiaes elanike ringkondades hädaabinumbrit 112, mida ka enamik elanikkonnast teab peast. Vaja oleks uute reklaamikampaaniate (brošüürid, erinevad teabevahendid, koolitused jne.) käigus rõhutada samaväärselt ka päästeala infotelefoni numbrit 1524, kuna just sellelt numbrilt saab kodanik professionaalset infot päästealaste küsimuste kohta, mis aitaks ennetada võimalikult

palju tuleohtlikke olukordi. Päästeametil on olemas kleebised, mis tutvustavad päästeala infotelefoni numbrit. Siinkohal saavad inspektorid teadlikkuse tõstmiseks palju ära teha, sest kodukülastustel või objekti kontrolli läbi viies, saavad nad jagada kleebiseid ning selgitada inimestele päästeala infotelefoni põhimõtet. Kodaniku ennetusliku informatsiooni kättesaamine numbril 1524 tõstaks kindlasti inimeste (sh. lasteaiatöötajate) tuleohutusosalast teadlikkust ja vähendaks vajadust helistada nõ. lõppresultaat-telefoninumbrile 112.

KOKKUVÕTE

Tänapäeva kiiresti muutuvus ühiskonnas on oluline, et inimkond liiguks samas rütmis ja kohaneks paindlikult erinevate uudsete situatsioonidega (käeoleva töö mõistes uudsete õppimisvõimaluste ja -meetoditega). Sellepärast tuleb muudatuste elluviimisel arvestada kaasneva uudsuse, segaduse ja tihti peale konfliktisituatsioonidega. Inimkonda on vaja pidevalt informeerida selliselt, et uuendused jõuaksid nendeni ja reaalses elus ka kasutust leiaksid.

Lõputöö eesmärk on selgitada välja Virumaa lasteaedades töötava personali tuleohutusala teadlikkus ja oskused tulekahju korral tegutsemiseks ning teha ettepanekud tuleohutusala teadlikkuse ja tulekahju korral tegutsemise oskuste suurendamiseks. Lõputöö eesmärgi saavutamiseks püstitati kolm uurimisülesannet, mis sisaldasid teooria ja uurimistulemuste analüüsi ning sünteesi.

Lõputöö esimeses peatükis kirjeldati erinevaid õppimisteooriaid, mis on aluseks teadlikkuse, sealhulgas tuleohutusala teadlikkuse kujunemisel, erinevaid tuleohutuspaigaldisi ning põhimõtteid tulekahju korral tegutsemise kohta. Töö teises peatükis kirjeldatakse valimit, uurimusmeetodit, esitatakse uurimustulemustest kokkuvõtte ning esitatakse ettepanekud tuleohutusala teadlikkuse ja tulekahju korral tegutsemise suurendamiseks.

Uurimustöö käigus selgus, et evakuatsiooniõppustel ei omandata piisavalt teadmisi. Puudulikud on teadmised tulekustuti kasutamise kohta. Tuleohtu põhjustavad faktorid, nagu elekter, jäävad tähelepanuta ning teadmised tulekahju korral tegutsemise kohta vajavad kinnistamist. Samuti on puudulik ATS-i ning päästeala infotelefoni tundmine. Tulekahju korral sõltub evakueerimise edukus ning laste elu ja tervis ainuüksi personalist ning tuleohutusala teadlikkust tuleb maksimumini tõsta.

Lähtuvalt uurimistulemustest, teeb töö autor teise peatüki lõpus ettepanekud tuleohutusala teadlikkuse ja tulekahju korral tegutsemise suurendamiseks. Ettepanekuteks on: tõhustada järelevalvet, kontrollida eelkooliealiste asutuste olukorda igal-aastal ning kohustada neid kutsuma inspektoreid enda korraldatud õppuseid vaatlema. Evakuatsiooniõppuste teoreetilises osas tuleb rohkem tähelepanu pöörata faktoritele (nt elektrijuhistik), mis põhjustavad tuleohtu ning iga-aastase evakuatsiooniõppuse programmis peaks olema ka ATS-i koolitus. Personalile

tuleb selgeks õpetada päästeala infotelefon 1524. Vaja oleks uute reklaamikampaaniate käigus rõhutada päästeala infotelefoni numbrit 1524, kuna just sellelt numbrilt saab kodanik professionaalset infot päästealaste küsimuste kohta, mis aitaks ennetada võimalikult palju tuleohtlike olukordi. Päästekeskustes on olemas päästeala infotelefoni reklaamikleebised. Inspektorid võiksid paikvaatlusi või kodukülastusi tehes jagada kleebiseid inimestele ning selgitada, milleks number on mõeldud ning millist infot antud numbrilt saab.

Muudatusi saab ellu viia Päästeameti ning lasteaia koostöös, mis peab põhinema usaldusel ning koostöövalmidusel. Asutuste juhtidel tuleb muudatused lahti seletada, kaasates töötajaid protsessi ning anda tagasisidet. Ainult nii saab muuta suhtumist, tõsta teadlikkust ning kujundada turvalisemat elukeskkonda enda ümber.

SUMMARY

This thesis consists of 52 pages, 6 of which are appendixes. The thesis is written in Estonian. The summary in foreign language is written in English. The thesis uses 50 sources, out of which 15 are in English. This study is an empirical research.

The aim of the study is to find out the awareness of fire safety of the personnel of kindergartens in Virumaa and their ability to act in case of fire as well as to make suggestions on improving the awareness of fire safety and ability to act in case of fire. For achieving the goal quantitative study method is used. The data collection method is questionnaire and the results are presented in the form of frequency table. The first chapter of the thesis describes different study methods that are the basis of awareness formation, including the awareness of fire safety; various fire safety installations and principles of acting in case of fire. The second chapter gives an overview of the research methodology, presents the summary of the study results, and gives suggestions on improving the awareness of fire safety as well as the ability to act in case of fire.

The research showed that on evacuation exercises people do not gain enough knowledge. The knowledge of the use of fire extinguisher is lacking. Fire hazard factors, such as electricity, do not get attention, and the knowledge of acting in case of fire needs consolidation. Also, the knowledge of the automatic fire detection and fire alarm system as well as the rescue hotline is lacking.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

- Bachmann, T. & Maruste, R., 2008. *Psühholoogia alused. 2.*, täiendatud trükk. Tallinn: Ilo.
- Bandura, A., 1969. *Principles of behavior modification*. United States of America: Holt, Rinehart and Winston.
- Bandura, A., 1986. *Social foundations of thought and action*. United States of America: Prentice Hall.
- Bandura, A. & Walters, R., 1963. *Social learning and personality development*. United States of America: New York, Holt, Rinehart and Winston.
- Bandura, A., 1977. *Social learning theory*. United States of America: Prentice – Hall, INC. Englewood Cliffs, New Jersey.
- Beljajev, R. & Vanari, K., 2006. *Õppimine ja õppimisoskuste arendamine täiskasvanuna*. Tallinn: Sisekaitseakadeemia.
- Brubacher, J., S., 1947. *A history of the problems of education*. United States of America: McGraw-Hill Book Company.
- Danilov, M., Devlišev, F., Jevtjuškin & Kimstatš, I., 1976. *Tuletõrje taktika*. Tallinn: Valgus.
- Duffy, T. M. & Cunningham, D. J., 1996. "Constructivism: Implications for the design and delivery of instruction." [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.aect.org/edtech/ed1/pdf/07.pdf> [Kasutatud 12 jaanuar 2016].
- Ertmer, P. A. & Newby, T. J., 2013. Behaviorism, Cognitivism, Constructivism: Comparing Critical Features From an Instructional Design Perspective. *Performance Improvement Quarterly*, 26(2), pp. 43-71.
- Estada, 2000. *Tuleohutus ja kodanikukaitse ettevõtjale*. Päästeamet.
- Eesti Standardikeskus, 2013. *Ehitise tuleohutus. Osal: Sõnavara*. EVS 812-1:2013, Tallinn: Eesti Standardikeskus.
- Ghuri, P. & Gronhaug, K., 2004. *Äriuuringute meetodid*. Tallinn: Külim.

- Hackenschmidt, G., 1998. Aeg ja ruum, olevik, minevik ja tulevik. *Akadeemia*, nr 3, lk 575.
- Hackenschmidt, G., 1998. *Valitseda elu. 2.*, parandatud trükk. Tartu: Ilmamaa.
- Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara & P., 2007. *Uuri ja kirjuta*. Tallinn: Medicina.
- Hunt, M., 2007. *The story of psychology*. United States of America: Second Anchor Books edition.
- Hädaolukorra seadus* (2009).
- Jarvis, P., 2002. *The theory & practice of teaching*. UK: Stylus Publishing Inc.
- Jarvis, P., 1998. *Täiskasvanuõpe & pidevõpe. Teooria ja praktika*. Tallinn: SE & JS.
- Jonassen, D. H., 1991. Objectivism versus constructivism: Do we need a new philosophical paradigm?. *Educational technology research and development* , 39(3), pp. 5-14.
- Kasmel, A. & Lipand, A., 2011. *Terviseedenduse teooria ja praktika*. Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda.
- Kidron, A., 2005. *Isiksus*. Tallinn: Mondo.
- Kidron, A., *Keskendumiskunst*. Tallinn: Valgus.
- Kidron, A., 1997. *Kuidas hõlpsasti õppida*. Tallinn: Ilo.
- Koemets, E., 1979. *Kuidas õppida*. Tallinn: Valgus.
- Kureniit, A., 1986. *Täiskasvanu pedagoogika*. Tallinn: Valgus.
- Kõverjalg, A., 1996. *Õppimise psühholoogia ja metoodika*. Tallinn: Eesti Riigikaitse Akadeemia kirjastus.
- Käerdi, H., Angelstoj, F., Luht, K., Valge & Ambel, A., 2010. *Ehituslike nõuete asjakohasuse analüüs*. Tallinn: Sisekaitseakadeemia.
- Lindgren, H. & Suter, W., 1994. *Pedagoogiline psühholoogia koolipraktikas*. Tartu: OÜ Greif
- Meister, J. & Willyerd, K., 2010. *2020 aasta töökoht*. Tallinn: OÜ Greif.
- Märja, T., Lõhmus, M., Jõgi, L., 2003. *Andragoogika*. Tallinn: Ilo.

Nutbeam, D. & Harris, E., 2002. *Sissejuhatus tervise edendamise kasutatavatesse mudelitesse*. Eesti Haigekassa.

Päästeamet, 2013. *Täiskasvanute ohutusalane koolitusprogramm*. Käskkirjaga kinnitamata.

Päästeamet, 2014. Päästeameti strateegia 2015-2025. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.paasteamet.ee/dotAsset/e57e351f-b290-4b49-a528-08081cc213d3.pdf>. [Kasutatud 10.12.2015].

Päästeseadus (2010).

Rogers, E., 2003. *Diffusion of innovations*. 5th ed. New York: Free Press.

Saar Poll, 2013. *Fookusgrupiuring tuleohutusest*. [Võrgumaterjal] Leitav: https://www.siseministeerium.ee/sites/default/files/dokumendid/Uuringud/Ennetus/2013_tule_ohutuse_fg_uuringu_aruanne_saarpoll.pdf [Kasutatud 20.02.2016].

Saar Poll, 2010. *Tuleohutusjärelvalve rahulolu uuring*. [Võrgumaterjal] Leitav: https://www.siseministeerium.ee/sites/default/files/dokumendid/Uuringud/Ennetus/2010_tule_ohutusjarelvalve_rahulolu-uuring.pdf [Kasutatud 27.02.2016].

Savery, J. R. & Duffy, T. M., 1995. Problem Based Learning: An instructional model and its constructivist framework. *Educational Technology*, 35(5), pp. 31-38.

Skinner, B. F., 1974. *About behaviorism*. United States of America: Vintage Books Edition.

Siseministeerium, 2012. *Tule-, vee- ja liiklusohutuse alane ennetusuuring 2012*. [Võrgumaterjal]. Leitav: https://www.siseministeerium.ee/sites/default/files/dokumendid/Uuringud/Ennetus/2012_ska_ennetusalane_uuring.pdf [Kasutatud 20.02.2016].

Siseministeerium, 2015. *Turvalisuspoliitika 2015*. [Võrgumaterjal] Leitav: http://issuu.com/siseministeerium/docs/turvalisuspoliitika_2015 [Kasutatud 10.12.2015].

Stern, P., C., Dietz, T., Abel, T., Guagnano, G.A., & Kalof, L., 1999. A Value-Belief-Norm theory of support for social movements: The case of environmentalism. *Human Ecology*, 6, pp. 81-95.

Stern, P., C., 2000. Toward a coherent theory of environmentally significant behavior. *Journal of Social Issues*, 56, 407-424.

Šuvalov, M., 1977. *Tuletõrje alused*. Tallinn: Valgus.

Taba, H., 2015. *Kasvatus ja haridus*. Tartu: Ilmamaa.

Tamrex, 2016. *Tulekustuti kasutamine*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.tamrex.ee/et/tuleohutus/tasub-teada/kustuti-kasutamine.html> [Kasutatud 31.03.2016].

Tuleohutuse seadus (2015).

Uudeberg, T. 2009. *Julgeolekuidentiteedi seos ohu tajumisega. David L. Rousseau konstruktivistlike seisukohtade testimine*. Magistriväitekiri, Tartu: Tartu Ülikool

LISAD

Lisa 1. Küsimustik lasteaedades töötavale personalile

Lugupeetud vastaja!

Olen Helen Arukaev ning õpin Sisekaitseakadeemia III kursusel päästeteenistuse erialal. Kirjutan lõputööd teemal „Virumaa lasteaedades töötava personali tuleohutusosalane teadlikkus ja oskus käituda tulekahju korral“. Antud küsimustik on koostatud eesmärgiga uurida Virumaa lasteaedade personali tuleohutusosalast teadlikkust ja oskust käituda tulekahju korral. Palun hinnake võimalikult täpselt oma teadmisi ja oskusi tulekahju korral tegutsemiseks. Küsimustik on anonüümne ja andmeid töödeldakse statistiliselt, analüüsi tulemustes ei kajastu informatsiooni, mis seostuks vastaja isikuga. Ankeetküsimustik asub veebikeskkonnas Ankeet.ee. Palun vastata hiljemaltLink aadressile:...

Lugupidamisega ning siiralt koostööle lootes, Helen Arukaev

I Üldandmed vastajate kohta

Sugu:

- 1- Mees
- 2- Naine

Vanus:

- 1- 18-25
- 2- 26-35
- 3- 36-45
- 4- 46-55
- 5- 56-65
- 6- üle 66

Elukoht?

- 1- Lääne-Viru maakonnas
- 2- Ida- Viru maakonnas

Rahvus?

- 1- eestlane
- 2- venelane
- 3- muu

Olete: direktor, õppealajuhataja, juhiabi, lasteaia õpetaja, abiõpetaja, abipersonal

II Teadmised tuleohutuspaigaldiste ja nende kasutamise kohta

	Tean, olen juhendatud	Arvan, et tean/ei ole kasutanud	Ei ole juhendatud	Mis see veel on ?	Ei tea
Tean, kuidas kasutada tulekustutit					
Tean, kuidas reageerida tulekahjusignalisatsiooni (edaspidi ATS) häirele					
Tean, kuidas käsitleda ATS keskseadet					
Tean, kuidas lugeda informatsiooni ATS-i keskseadmelt					
Tean, mis on ATS-i skeem ja kuidas sellelt informatsiooni lugeda					
Tean, milleks on mõeldud turvavalgustus					
Tean, mis funktsioon on tulekahju teatenupul					
Tean, mis funktsioon on tuletõkkeuksel					

Tuleohutuspaigaldiste kasutamine (palun vali õige vastusevariant kõigi 9 väite osas)

1. Tulekustutiga kustutamine käib nii:
 - suunan pulbrijoa tulekoldesse, eemaldan kaitsesplindi, keeran tulekustuti tagurpidi ja vajutan päästikukahva põhja
 - eemaldan kaitsesplindi, suunan pulbrijoa tulekoldesse ja vajutan päästikukahva põhja

2. Tulekahju häire korral on näha ATS-i keskseadmelt:
 - millisest tsoonist häire tuleb
 - tuleohutuspaigaldiste asukohad

3. Kui ATS keskseadmes põleb ühes tsoonis punane tuluke ja kirjas on „isoleeritud“:
 - tähendab see seda, et kõikides tsoonides olevad häirekellad ei rakendu tööle ning tuleb turvafirma kutsuda
 - tähendab see seda, et selles tsoonis on andur/ -id isoleeritud

4. ATS paiknemisskeemidel peavad olema välja toodud:
 - ainult tulekahjuandurid
 - ehitise nimetus, skeemi nimetus, ehitise aadress, korrus /hoone osa, ruumide nimetus, keskseadme ja korduspaneeli asukoht, tulekahjuandurid, tulekahjuteatenupud, alarmiseadmed, aadressmoodulid, tsoonide numbrid, tingmärgid

5. turvalgustus ei pea kogu aeg põlema, elektri kadumisel lülitub mõne turvalgustuse lamp:
 - aku pealt tööle
 - turvalgustus peab kogu aeg põlema

6. - tulekahju teatenupp on mõeldud tulekahju korral häire andmiseks käsitsi
 - võimaliku tulekahju korral piisab häirekelladest ja teatenuppused ei kasutata

7. ATS-i häire korral:

- lülitatakse alarm välja ning kontrollitakse, kustkohast häire tuleb ja kas tegu on tulekahjuga
 - kontrollitakse, kustkohast häire tuleb ja kas tegu on reaalse tulekahjuga. Kui ei ole tegu reaalse tulekahjuga, lülitatakse häirekellad välja
8. - tuletõkkeuks hoiab kinni suitsu ja tuld.
- tuletõkkeuksel ei ole funktsiooni, ta toimib nagu tavaline uks

III Teadmised tulekahju korral tegutsemise kohta

Evakuatsioonihäire korral õpetajana on minu esmane tegevus (vali üks tegevus)

- 1- Lähen abi kutsuma
- 2- Viin lapsed kiiresti rühmast välja
- 3- Haaran lähima tulekustuti ja lähen tulekahju kollet kustutama
- 4- Säilitan rahu, vaatan kas koridoris on suitsu näha. Kui ei ole, sulgen ukсед ja aknad ning liigun lastega lähima ohutu evakuatsioonitee kaudu välja
- 5- Helistan direktorile

Järjesta oma tegevus kogunemiskohas

- 1- Edastan direktorile info, kui palju lapsi oli rühmas, kui palju jõudis kogunemiskohta
- 2- Kontrollin laste kohalolekut nimekirja alusel
- 3- Jään kogunemiskohta seniks, kuni päästemeeskonna juht või lasteaija direktor annab järgmised korraldused

Teadmised tulekahju korral tegutsemise kohta (vali õige vastusevariant)

1. Tulekahju korral:
 - helistan 112
 - helistan 1524
2. Tulekahju korral:
 - ei lülitata ventilatsioonisüsteemi välja
 - lülitatakse ventilatsioonisüsteem välja
3. Tulekahju korral:

- peab ruumist väljudes sulgema ukсед ja aknad
 - ei pea ruumist väljudes sulgema aknaid, piisab ukse sulgemisest
4. - koridoris olevast suitsust võib läbi minna
- kui koridor on suitsu täis, ei tohi suitsust läbi minna
5. hoonest väljumiseks kasutan lühemat evakuatsiooniteed, ka siis kui see on suitsu täis
kui lähim evakuatsioonitee on suitsu täis, valin järgmise evakuatsioonitee, mis ei ole
suitsu täis
6. Kogunemiskohas:
- loeb õpetaja lapsed üle ning võrdleb rühmapäevikus olevate laste nimekirjaga
 - ei pea lugema õpetaja üle lapsi, sest ta teab, kes on lasteaias ning kes mitte

IV Teadmised üldisest tuleohutusest

	Olen nõus	Ei tea	Ei ole nõus
Korraldame igal aastal evakuatsiooniõppuseid			
Tulekahju korral peab sulgema ainult tuletõkkeuksed, tavalisi ukseid ei pea sulgema			
On olnud juhuseid, kus häirekellade tööle rakendumisel ei kontrollita, kas tegu on tulekahju või valeshäirega			
Osalen igal aastal evakuatsiooniõppustel			
ATS tsoonid tuleb välja lülitada, kui andurid lähevad pidevalt häiresse			

Tean kui kaugel on lähim komando			
Tean kustkohast vajadusel vool välja lülitada			

V Tuleohutusosalased arvamused (vastusevariandid jah, ei, ei tea)

Evakuatsiooniõppused on ajaraiskamine

Minu tööl (lasteaias) kasutatavas keeles on väga raske tuleohutusosalast infot saada

Meie lasteaias toimuvad igal aastal evakuatsiooniõppused

Turvavalgustus on mõttetu, võtab palju voolu, välja oskab igaüks minna ilma selletagi

Kardan, et meie lasteaias võib tulekahju puhkeda, kuna tuleohutusega ei ole kõik korras

Mul on piisavalt teadmisi võimalikest ohtudest, mille tagajärjel võib tulekahju tekkida

Elektrijuhistik ei põhjusta tuleohtu

Meie lasteaias ei pea tuleohutusosalastest reeglitest kinni

Meie lasteaias ei korraldata igal aastal evakuatsiooniõppuseid

Päästeala infotelefonilt saab tuleohutusosalast infot

VI Tuleohutusosalase info saamine

Saan tuleohutusosalast infot järgmistest kanalitest	Väga sageli	Sageli	Mõnikord	Väga harva	Üldse mitte
Oma otseselt ülemuselt					
Kolleegidelt					
Ajakirjandusest					
Korstnapühkijalt					
Televiisorist					
Sõpradelt					
Päästjatelt					
Tuleohutusosalastelt koolitustelt					